

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

6

SIRA SAYISI: 405

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul ve Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Ankara Milletvekili Mustafa Destici ile 207 Milletvekilinin Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/4914) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/4914 Esas Numaralı Teklifin	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Katılma Yazıları	9
- Genel Gerekçesi	10
- Madde Gerekçeleri.....	11
• Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu	13
• Muhalefet Şerhleri	20
• Teklif Metni	52
• Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	53

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Mustafa Elitaş</i> Kayseri	<i>Bülent Turan</i> Çanakkale	<i>Özlem Zengin</i> Tokat
<i>Muhammet Emin Akbaşoğlu</i> Çankırı	<i>Yılmaz Tunç</i> Bartın	<i>Erkan Akçay</i> Manisa
<i>Muhammed Levent Bülbül</i> Sakarya	<i>Mustafa Destici</i> Ankara	<i>Yıldırım Tuğrul Türkeş</i> Ankara
<i>Metin Bulut</i> Elazığ	<i>İsmail Emrah Karayel</i> Kayseri	<i>Sabri Öztürk</i> Giresun
<i>Serap Yaşar</i> İstanbul	<i>Veysel Eroğlu</i> Afyonkarahisar	<i>Abdulhat Arvas</i> Van
<i>Ertunç Erkan Balta</i> Artvin	<i>Habibe Öçal</i> Kahramanmaraş	<i>Mehmet Habib Soluk</i> Sivas
<i>Nilgün Ök</i> Denizli	<i>Nevzat Şatıroğlu</i> İstanbul	<i>Derya Bakbak</i> Gaziantep
<i>Metin Yavuz</i> Aydın	<i>Mustafa Köse</i> Antalya	<i>Yavuz Subaşı</i> Balıkesir
<i>Hacı Özkan</i> Mersin	<i>Çiğdem Erdoğan Atabek</i> Sakarya	<i>Vildan Yılmaz Gürel</i> Bursa
<i>Rizgin Birlik</i> Şırnak	<i>Ziver Özdemir</i> Batman	<i>Mustafa Arslan</i> Tokat
<i>Şeyhmus Dinçel</i> Mardin	<i>Ahmet Özdemir</i> Kahramanmaraş	<i>Hasan Çilez</i> Amasya
<i>Ali Cumhuri Taşkın</i> Mersin	<i>Mustafa Hilmi Dülger</i> Kilis	<i>Celalettin Güvenç</i> Kahramanmaraş
<i>Fatih Süleyman Denizolgun</i> İstanbul	<i>Jülide Sarıeroğlu</i> Adana	<i>Öznur Çalık</i> Malatya

<i>Mihrimah Belma Satır</i> İstanbul	<i>Şahin Tin</i> Denizli	<i>Cemal Bekle</i> İzmir
<i>Ahmet Tan</i> Kütahya	<i>Sena Nur Çelik</i> Antalya	<i>Ahmet Arslan</i> Kars
<i>Ekrem Çelebi</i> Ağrı	<i>Cemal Öztürk</i> Giresun	<i>İsmail Güneş</i> Uşak
<i>Uğur Aydemir</i> Manisa	<i>Salih Cora</i> Trabzon	<i>Yaşar Kırkpınar</i> İzmir
<i>Yücel Menekşe</i> Nevşehir	<i>Yakup Taş</i> Adıyaman	<i>Zeynep Gül Yılmaz</i> Mersin
<i>Halil Etyemez</i> Konya	<i>Metin Gündoğdu</i> Ordu	<i>Osman Ören</i> Siirt
<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i> İzmir	<i>Mehmet Ali Çelebi</i> İzmir	<i>İsmail Ok</i> Balıkesir
<i>Radiye Sezer Katırcıoğlu</i> Kocaeli	<i>Burhan Çakır</i> Erzincan	<i>Rıza Posacı</i> Aydın
<i>Mehmet Şükrü Erdinç</i> Adana	<i>Asuman Erdoğan</i> Ankara	<i>Erol Kaya</i> İstanbul
<i>Ahmet Aydın</i> Adıyaman	<i>Sermin Balık</i> Elazığ	<i>Yelda Erol Gökcan</i> Muğla
<i>Osman Boyraz</i> İstanbul	<i>Mehmet Yavuz Demir</i> Muğla	<i>Tahir Akyürek</i> Konya
<i>Mustafa Kendirli</i> Kırşehir	<i>Hakan Çavuşoğlu</i> Bursa	<i>Tülay Kaynarca</i> İstanbul
<i>Mustafa Esgin</i> Bursa	<i>İffet Polat</i> İstanbul	<i>Mustafa Canbey</i> Balıkesir
<i>Mustafa Demir</i> İstanbul	<i>Ahmet Çakır</i> Malatya	<i>Refik Özen</i> Bursa

<i>Ravza Kavakcı Kan</i> İstanbul	<i>Yusuf Beyazıt</i> Tokat	<i>Selim Yağcı</i> Bilecik
<i>Zülfü Tolga Ağar</i> Elazığ	<i>Rümeysa Kadak</i> İstanbul	<i>Hacı Turan</i> Ankara
<i>İbrahim Halil Fırat</i> Adıyaman	<i>Mehmet Uğur Gökğöz</i> Isparta	<i>Sabahat Özgürsoy</i> Hatay
<i>Hüseyin Şanverdi</i> Hatay	<i>İshak Gazel</i> Kütahya	<i>Mahmut Atilla Kaya</i> İzmir
<i>İsmail Kaya</i> Osmaniye	<i>Mustafa Ataş</i> İstanbul	<i>Oya Eronat</i> Diyarbakır
<i>Harun Karacan</i> Eskişehir	<i>İbrahim Aydemir</i> Erzurum	<i>Ceyda Çetin Erenler</i> Kütahya
<i>Ahmet Kılıç</i> Bursa	<i>Semiha Ekinci</i> Sivas	<i>Yavuz Ergun</i> Niğde
<i>İbrahim Aydın</i> Antalya	<i>Atay Uslu</i> Antalya	<i>Fehmi Alpay Özalın</i> İzmir
<i>Murat Baybatur</i> Manisa	<i>Pakize Mutlu Aydemir</i> Balıkesir	<i>Fatma Aksal</i> Edirne
<i>Şirin Ünal</i> İstanbul	<i>Emine Sare Aydın</i> İstanbul	<i>Ahmet Zenbilci</i> Adana
<i>Mehmet Doğan Kubat</i> İstanbul	<i>Ramazan Can</i> Kırıkkale	<i>Ahmet Sami Ceylan</i> Çorum
<i>Oğuzhan Kaya</i> Çorum	<i>İsmail Tamer</i> Kayseri	<i>Yusuf Başer</i> Yozgat
<i>Abdullah Doğru</i> Adana	<i>Recep Özel</i> Isparta	<i>İsmail Bilen</i> Manisa
<i>Mehmet Erdoğan</i> Gaziantep	<i>Ali Şahin</i> Gaziantep	<i>Tamer Dağlı</i> Adana

<i>Eyüp Özsoy</i> İstanbul	<i>Ahmet Sorgun</i> Konya	<i>Cihan Pektaş</i> Gümüşhane
<i>Sami Çakır</i> Kocaeli	<i>Cemil Yaman</i> Kocaeli	<i>Selami Altınok</i> Erzurum
<i>Fatma Betül Sayan Kaya</i> İstanbul	<i>Zemzem Gülender Açıanal</i> Şanlıurfa	<i>Meliha Akyol</i> Yalova
<i>Hülya Nergis</i> Kayseri	<i>Semra Kaplan Kıvrırcık</i> Manisa	<i>Orhan Yegin</i> Ankara
<i>Halis Dalkılıç</i> İstanbul	<i>Abdullah Güler</i> İstanbul	<i>Ahmet Hamdi Çamlı</i> İstanbul
<i>Muhammet Balta</i> Trabzon	<i>Mehmet Ali Özkan</i> Manisa	<i>Ahmet Berat Çonkar</i> İstanbul
<i>Emrullah İşler</i> Ankara	<i>Recep Şeker</i> Karaman	<i>Mustafa Savaş</i> Aydın
<i>Bekir Kuvvet Erim</i> Aydın	<i>Abdullah Nejat Koçer</i> Gaziantep	<i>Müslüm Yüksel</i> Gaziantep
<i>Selman Oğuzhan Eser</i> Karaman	<i>Emine Yavuz Gözgeç</i> Bursa	<i>Ahmet Mücahit Arınç</i> İstanbul
<i>Mehmet Ali Cevheri</i> Şanlıurfa	<i>Muhammet Müfit Aydın</i> Bursa	<i>Canan Kalsın</i> İstanbul
<i>Ergün Taşcı</i> Ordu	<i>Mehmet Cihat Sezal</i> Kahramanmaraş	<i>Ali Özkaya</i> Afyonkarahisar
<i>İbrahim Yurdunuseven</i> Afyonkarahisar	<i>Mehmet Altay</i> Uşak	<i>Osman Mesten</i> Bursa
<i>İlyas Şeker</i> Kocaeli	<i>Atilla Ödünç</i> Bursa	<i>Belgin Uygur</i> Balıkesir
<i>Tamer Akkal</i> Manisa	<i>Lütfiye Selva Çam</i> Ankara	<i>Jülide İskenderoğlu</i> Çanakkale

<i>Selahattin Minsolmaz</i> Kırklareli	<i>Hacı Bayram Türkoğlu</i> Hatay	<i>Halil Özcan</i> Şanlıurfa
<i>Cengiz Demirkaya</i> Mardin	<i>Mücahit Durmuşoğlu</i> Osmaniye	<i>Hasan Turan</i> İstanbul
<i>Erol Kavuncu</i> Çorum	<i>Adil Çelik</i> Balıkesir	<i>Çiğdem Koncagül</i> Tekirdağ
<i>Mehmet Akif Yılmaz</i> Kocaeli	<i>Osman Aşkın Bak</i> Rize	<i>Orhan Kırçalı</i> Samsun
<i>Mustafa Yel</i> Tekirdağ	<i>Fuat Köktaş</i> Samsun	<i>Hakan Kahtalı</i> Malatya
<i>Yasin Uğur</i> Burdur	<i>Mehmet Sait Kirazoğlu</i> Gaziantep	<i>Nevzat Ceylan</i> Ankara
<i>Salim Çivitcioğlu</i> Çankırı	<i>Necip Nasır</i> İzmir	<i>Serkan Bayram</i> İstanbul
<i>Abdulkadir Özel</i> Hatay	<i>Ahmet Akay</i> Şanlıurfa	<i>Arife Polat Düzgün</i> Ankara
<i>Fahri Çakır</i> Düzce	<i>Recep Uncuoğlu</i> Sakarya	<i>Selim Gültekin</i> Niğde
<i>Ahmet Demircan</i> Samsun	<i>Yusuf Ziya Yılmaz</i> Samsun	<i>Cemal Taşar</i> Bitlis
<i>Fehmi Küpçü</i> Bolu	<i>Bayram Özçelik</i> Burdur	<i>Polat Türkmen</i> Zonguldak
<i>Zafer Işık</i> Bursa	<i>Arzu Aydın</i> Bolu	<i>Hamdi Uçar</i> Zonguldak
<i>Ahmet Çolakoğlu</i> Zonguldak	<i>Metin Çelik</i> Kastamonu	<i>Gülây Samancı</i> Konya
<i>Nazım Maviş</i> Sinop	<i>Numan Kurtulmuş</i> İstanbul	<i>Orhan Erdem</i> Konya

Hulusi Şentürk
İstanbul

Zehra Taşkesenlioğlu Ban
Erzurum

Çiğdem Karaaslan
Samsun

Cumhur Ünal
Karabük

Osman Nuri Gülaçar
Van

İrfan Kartal
Van

Bülent Tüfenkci
Malatya

Şamil Ayrım
İstanbul

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamede Değişiklik yapılmasına dair Kanun Teklifine imzama koyuyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

30.01.2023

Süleyman Karaman
Erzincan

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

İsmail Faruk Aksu
İstanbul

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

Tamer Osmanağaoğlu
İzmir

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

Mustafa Kalaycı
Konya

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4914 esas numaralı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine katılıyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

31.01.2023
Hacı Ahmet Özdemir
Konya

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/4914)	
ESAS	Plan ve Bütçe Komisyonu
TALİ	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Ülkemizde sosyal güvenlik hakkı, Anayasamızın 60 ıncı maddesindeki “Herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.” hükmü ile güvence altına alınmıştır.

Sosyal güvenliğin genel yapısı sosyal devlet anlayışıyla birlikte sigortacılık esaslarına da dayanmaktadır. Bu bağlamda yaşlılık sigortası ile belirli bir yaşa ulaşan ve yaşın ilerlemesi ile çalışma gücü azalan sigortalıya iş hayatından çekilerek çalışmadan yaşamını sürdürme ve dinlenme olanağı sağlamak amacıyla emekli aylığı bağlanmaktadır.

Sosyal güvenlik sistemlerinde emekli olabilmek için yaş, prim ödeme gün sayısı ve sigortalılık süresi olmak üzere 3 temel şart aranmaktadır. Ülkemizde geçmişten bugüne kadar olan süreçte bu şartlarda çeşitli değişiklikler yapılmıştır.

20/2/1992 tarihli ve 3774 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle yaş şartı kaldırılarak, sigortalıların sadece belirli bir prim ödeme gün sayısı ve/veya sigortalılık süresi şartı ile emekli olmalarına imkân sağlanmıştır.

25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanun ile de emekliliğe hak kazanmak için yaş şartı yeniden getirilmiştir. Ancak 8/9/1999 (dahil) öncesi ilk defa sigortalı sayılanlardan halihazırda çalışanların yapılan değişiklikten hemen etkilenmemesi amacıyla yaş ve/veya prim ödeme gün sayısı koşulları işe başlangıç tarihlerine göre kademelendirilmiştir.

Günümüzde gelinen süreçte 8/9/1999 (dahil) öncesi ilk defa sigortalı sayılanların emekliliğe hak kazanma koşullarında bir düzenleme yapılması amaçlanmıştır.

Yapılan düzenleme ile;

- 8/9/1999 (dahil) tarihinden önce malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kapsamında çalışmaya başlayanların ve,

- 9/9/1999 (dahil) tarihinden sonra malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kapsamında çalışmaya başlamalarına rağmen sigortalılık başlangıç tarihini geriye götürmeye imkân tanıyan ilgili mevzuat hükümlerine göre yapmış oldukları borçlanmalar ile sigortalılık başlangıç tarihi 8/9/1999 (dahil) öncesi olacak şekilde geriye götürülenlerin,

mevcut mevzuattaki emekliliğe hak kazanma koşullarından yaş şartının kaldırılması amaçlanmıştır.

Ayrıca,

- Çalışma hayatının desteklenmesi için yaşlılık veya emekli aylığı alan kişilerin çalışma hayatına devam etmek istemeleri durumunda bu kişilerin kayıtlı istihdamlarının teşvik edilmesinin sağlanması amacıyla sigorta prim teşviki verilmesi,

- 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Kanunla aynen kabul edilen 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 23 ve geçici 24 üncü maddesi kapsamındaki işçilerin emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmaları halinde iş sözleşmelerinin zorunlu olarak feshini gerektiren hükümlerin yürürlükten kaldırılması, iş sözleşmesinin sürdürülmesi ya da sona erdirilmesi kararının sözleşmenin taraflarına bırakılması,

amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 20/2/1992 tarihli ve 3774 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle yaşlılık veya emekli aylığına hak kazanmada yaş şartı kaldırılarak, sigortalıların sadece belirli bir prim ödeme gün sayısı ve/veya sigortalılık süresi şartı ile emekli olmalarına imkân sağlanmıştır.

Diğer taraftan, 25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemede emekliliğe hak kazanmak için yaş şartı getirilerek sigortalıların emeklilik koşulları yeniden düzenlenmiştir.

Buna göre, ilk defa 9/9/1999 (dahil) tarihinden sonra sigortalı sayılanların emeklilik yaşına tabi olmaları yönündeki değişikliğin yanı sıra, tabi oldukları sigortalılık süresi, prim ödeme gün sayısı veya hizmet süresi bakımından da yaşlılık veya emekli aylığına hak kazanma koşulları belirlenmiştir.

Ayrıca, ihdas edilen geçici madde hükümleri ile (506 sayılı Kanununun geçici 81 inci maddesi, 1479 sayılı Kanununun geçici 10 uncu maddesi, 2925 sayılı Kanununun geçici 2 nci maddesi ve 5434 sayılı Kanununun geçici 205 ve 206 ncı maddeleri), ilk defa 8/9/1999 (dahil) tarihinden önce sigortalı sayılanların da, Kanunun yürürlük tarihindeki durumlarına göre yaşlılık veya emekli aylığına hak kazanma koşulları emeklilik yaşı ve/veya prim ödeme gün sayısı yönünden kademelendirilerek yeniden tespit edilmiştir.

Yapılan düzenlemede ise;

- 8/9/1999 (dahil) tarihinden önce malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kapsamında çalışmaya başlayanların ve,

- 9/9/1999 (dahil) tarihinden sonra malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kapsamında çalışmaya başlamalarına rağmen sigortalılık başlangıç tarihini geriye götürmeye imkân tanıyan ilgili mevzuat hükümlerine göre yapmış oldukları borçlanmalar ile sigortalılık başlangıç tarihi 8/9/1999 (dahil) öncesi olacak şekilde geriye götürülenlerin,

506 sayılı Kanunun geçici 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi, 1479 sayılı Kanunun geçici 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 2925 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin (B) bendi ve 5434 sayılı Kanunun geçici 205 inci maddesi hükümlerine göre yaşlılık veya emekli aylığı hak kazanma koşullarından prim ödeme gün sayısı ve/veya sigortalılık süresi şartları değiştirilmeksizin, sadece yaş sınırlamasının kaldırılması, bu madde esas alınarak geriye dönük herhangi bir ödeme yapılmaması ve hak talep edilmemesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca bilindiği gibi, uzun vadeli sigorta kolları kapsamına giren sigortalıları istihdam eden özel sektör işverenlerine 1/10/2008 tarihinden itibaren malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası işveren hissesinden beş puanlık indirim uygulanmaktadır. İşverenler, mevcut uygulamada sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanları için bu indirimden yararlanamamaktadır.

Düzenleme ile 8/9/1999 (dahil) öncesinde sigortalı sayılanlardan bu maddenin yürürlük tarihinden sonra ilk defa yaşlılık veya emekli aylığı bağlanması için talepte bulunarak aylık bağlananların aynı işyerinde sosyal güvenlik destek primine tabi çalışmaya devam etmeleri halinde, istihdam piyasasında dalgalanma oluşturmaması ve sosyal güvenlik destek primine tabi kayıtlı çalışmanın desteklenerek bu sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerinin sosyal güvenlik destek primi maliyetinin azaltılması için Hazineden karşılanacak destekle bu işverenlere beş puanlık prim indirimi sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 2- 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Kanunla aynen kabul edilen 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 23 üncü madde kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarında kadroya alınan işçiler ile aynı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 24 üncü maddesi kapsamında il özel idareleri ve belediyeler ile bağlı kuruluşlarında ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinde, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerde işçi statüsüne geçirilenlerin; emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmaları halinde, çalıştırıldıkları kamu kurum ve kuruluşları veya şirketlerce iş sözleşmelerinin feshedilmesini zorunlu tutan düzenlemelerin yürürlükten kaldırılması amaçlanmaktadır.

Madde 3-Yürürlük maddesidir.

Madde 4- Yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

06/02/2023

Esas No: 2/4914

Karar No: 9

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/4914 esas numaralı, “*Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*”, Komisyonumuzun 02/02/2023 tarihinde yaptığı 31’inci birleşiminde görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

1. GİRİŞ

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş, Çanakkale Milletvekili Bülent Turan, Tokat Milletvekili Özlem Zengin, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay, Sakarya Milletvekili Muhammed Levent Bülbul, Büyük Birlik Partisi Genel Başkanı Ankara Milletvekili Mustafa Destici ve 207 Milletvekili tarafından 30/01/2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/4914 esas numaralı '*Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*' Başkanlıkça aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna havale edilmiştir.

Komisyonumuzun 02/02/2023 tarihinde yaptığı 31'inci birleşiminde 2/4914 esas numaralı Kanun Teklifi, Teklifin imza sahiplerinden AK Parti Grup Başkanvekili Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, AK Parti Grup Başkanvekili Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş, MHP Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Sayıştay Başkanlığı, Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), Memur Sendikaları Konfederasyonu (MEMUR-SEN), Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu (KAMU-SEN), Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK), Kamu Çalışanları Hak Sendikaları Konfederasyonu (HAKSEN), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD), Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Türkiye Genç İş İnsanları Derneği (TÜGIAD), Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK), Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Emekliler Derneği (TÜED), Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İzmir Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma Derneği, Bolu, Düzce, Sakarya Emeklilikte Yaşa Takılanlar Derneği, Emekleri Yasalara Takılanlar Derneği (EYTADER) ve Büro Ailesi Sendikası (BAL-SEN) temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür.

2. 2/4914 ESAS NUMARALI KANUN TEKLİFİNDE ÖNGÖRÜLEN DÜZENLEMELER

2/4914 esas numaralı Teklifin gerekçesi ve metni incelendiğinde, Teklifte;

- 8/9/1999 (dahil) tarihinden önce malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kapsamında çalışmaya başlayanların ve 9/9/1999 (dahil) tarihinden sonra malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kapsamında çalışmaya başlamalarına rağmen sigortalılık başlangıç tarihini geriye götürmeye imkân tanıyan ilgili mevzuat hükümlerine göre yapmış oldukları borçlanmalar ile sigortalılık başlangıç tarihi 8/9/1999 (dahil) öncesi olacak şekilde geriye götürülenlerin, mevcut mevzuattaki emekliliğe hak kazanma koşullarından yaş şartının kaldırılmasına,

- 8/9/1999 (dahil) öncesinde sigortalı sayılanlardan Teklifin yürürlük tarihinden sonra ilk defa yaşlılık veya emekli aylığı bağlanması için talepte bulunarak aylık bağlananların aynı işyerinde sosyal güvenlik destek primine tabi çalışmaya devam etmeleri halinde, istihdam piyasasında dalgalanma oluşturmaması ve sosyal güvenlik destek primine tabi kayıtlı çalışmanın desteklenerek bu sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerinin sosyal güvenlik destek primi maliyetinin azaltılması için Hazineden karşılanacak destekle bu işverenlere beş puanlık prim indirimi sağlanmasına,

- 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Kanunla aynen kabul edilen 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen geçici 23 üncü madde kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarında kadroya alınan işçiler ile aynı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 24 üncü maddesi kapsamında il özel idareleri ve belediyeler ile bağlı kuruluşlarında ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinde, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerde işçi statüsüne geçirilenlerin; emeklilik, yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanmaları halinde, çalıştırdıkları kamu kurum ve kuruluşları veya şirketlerce iş sözleşmelerinin feshedilmesini zorunlu tutan düzenlemelerin yürürlükten kaldırılmasına, iş sözleşmesinin sürdürülmesi ya da sona erdirilmesi kararının sözleşmenin taraflarına bırakılmasına,

yönelik düzenlemelerin yer aldığı görülmektedir.

3. KOMİSYONDA KANUN TEKLİFİ ÜZERİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Kanun Teklifi üzerinde yapılan görüşmelerde milletvekilleri tarafından;

- Teklif ile 8/9/1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanun ile emekliliğe hak kazanmak için öngörülen yaş şartının kaldırılıyor olmasının toplumda oluşan beklentinin karşılanması açısından olumlu karşılandığı, ancak 8/9/1999 tarihi öncesindeki emekliliğe hak kazanma şartlarının aynen korunmamasından kaynaklı olarak düzenlemenin sorunu kısmi olarak çözdüğü,

- Emeklilik sistemine ilişkin sorunları topyekûn çözecek yapısal reformların yapılmasının yanında ülkemizdeki emekli kesimleri rahatlatacak bir intibak yasaının da hazırlanmasının beklendiği, ülkemizdeki emeklilerin yaşam koşulları ve mali haklarının iyileştirilmesinin toplumsal refahın artırılması bakımından önemli olduğu,

- Düzenlemede öngörülen kademeli prim gün şartının kanunlaşması halinde yeni bir mağdur kesimin ortaya çıkmasından endişe duyulduğu, kamuoyunda emekliliğe hak kazanmak için doldurulması gereken prim gün sayılarına ilişkin olarak beş bin prim gün sayısına yönelik bir beklenti bulunduğu, toplumda beş bin prim gün sayısı üzerinden hesaplama yaparak sigorta borçlanması yaptırılan vatandaşlar olduğu ve kademeli prim gün şartına göre zor bir durumla karşılaşma ihtimallerinin göz ardı edilmemesi gerektiği,

- Staj ve çıraklıkta geçen sürelerin sigortalılık başlangıcı olarak sayılmaması ve sigortalılık süresinde hesabına katılmamasının uygun bulunmadığı, bu sebeple söz konusu düzenlemeden faydalanamayan önemli bir toplum kesiminin ortaya çıktığı,

- 17 Ağustos 1999 ve 12 Kasım 1999 depremleri nedeniyle bu bölgede bulunan kişilerin sigorta başlangıç bildirimlerindeki aksamalar sonucu emeklilik düzenlemesinin dışında kaldığı, düzenlemede emeklilikten yararlanma tarihi olarak öngörülen 8/9/1999 tarihinin 31/12/1999 olarak değiştirilmesinin deprem nedeniyle oluşan mağduriyeti gidereceği,

- Teklifte yalnızca 8/9/1999 tarihi öncesi sigortalıların emekliliğe hak kazanmasının bu tarihi kısa bir süre ile kaçırılan kesim açısından adaletsiz bir durum oluşturduğu, bu durumu önlemek amacıyla 9/9/1999 tarihi sonrası sigortalılar için de kademeli bir geçiş sisteminin öngörülmesi gerektiği,

- Geçmişte vergi mükellefiyeti veya oda kaydı olduğu halde BAĞ-KUR tescil kaydı olmayan bir kesimin söz konusu düzenleme kapsamının dışında kaldığı, bu problemin çözümüne yönelik bir çalışma yapılmasının beklendiği,

- 1999 öncesi BAĞ-KUR kaydı olup sosyal güvenlik prim borcundan dolayı kaydını durduranların bulunduğu ve bu sürelerin sigortalılık süresinde hesaba katılmadığı, kamuoyunda bu borçların yapılandırılması beklentisinin bulunduğu, böylece BAĞ-KUR'luların durdurdukları sigortalılık sürelerinin primlerini yeniden geçerli kılarak emeklilik hesabında saydırabileceği,

- 8/9/1999 tarihi öncesinde uygulanan kısmi emeklilik imkânının da düzenlemede yer almasının beklendiği,

- Emeklilere aylık bağlama oranlarının düşürülmesi ve aylık bağlama hesaplamalarının farklı dönemlerde farklı şekilde hesaplanmasının emekli maaşları arasında adaletsizliğe yol açtığı,

- SSK'lı sigortalılar için aranan prim gün sayısı şartı 5000 ile 5975 gün arasında değişiyor iken, BAĞ-KUR ve emekli sandığı sigortalıları için kadınlarda 7200, erkeklerde ise 9000 gün prim gün sayısı şartı arandığı, sigortalılık statüleri arasında prim gün sayıları açısından farklılığın bu denli olmasının uygun bulunmadığı,

- Sosyal güvenlik destek primine ilişkin yapılan 5 puanlık indirim olumlu karşılandığı ancak bu indirimin yalnızca işveren payı üzerinden yapılmasının doğru bulunmadığı, ayrıca söz konusu indirim teşviğinin yalnızca aynı işyerinde çalışmaya devam edilmesi halinde verilecek olmasının kişilerin çalışma özgürlüğü açısından kısıtlayıcı bulunduğu,

- Doğum borçlanmasının da askerlik borçlanması gibi sigortalılık başlangıç tarihine bağlı olmaksızın yapılabilmesinin Anayasamızın eşitlik maddesine daha uygun olacağı,

- İş sözleşmelerinin zorunlu feshini ortadan kaldıran düzenlemenin olumlu karşılandığı, ancak bu düzenlemenin kapsamının genişletilerek zorunlu emekli edilmesi söz konusu olabilecek tüm kesimleri içermesinin daha doğru olacağı,

- Söz konusu düzenlemenin uygulanması noktasında milyonlarca başvuruya ilişkin işlemleri yürütecek olan her kademedeki sosyal güvenlik kurumu çalışanlarının artan iş yükünün göz önünde bulundurulmasının uygun olacağı,

şeklindeki görüş, eleştiri ve önerilere yönelik olarak Teklifin imza sahiplerinden AK Parti Grup Başkanvekili Kayseri Milletvekili Mustafa Elitaş, AK Parti Grup Başkanvekili Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, MHP Grup Başkanvekili Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve ilgili kamu idarelerinin temsilcileri tarafından yapılan açıklamalarda;

-1999 yılından günümüze kadar toplumsal bir talep olarak gündemde olan ve kamuoyunda emeklilikte yaşa takılanlar (EYT) olarak bilinen konunun kalıcı olarak çözümüne odaklı sade ve yalın bir düzenleme yapıldığı, bu kanun teklifi ile yürürlükteki mevzuatta belirlenen emekli olma koşullarına bir ekleme yapılmadığı veya bir sınırlandırma getirilmediği, yeni bir kademeli prim şartı öngörülmediği, söz konusu kademeli prim düzenlemesinin öncelikle 8/9/1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanun ile yapıldığı ve Anayasa Mahkemesinin daha makul, adil ve ölçülü bir prim kademelendirmesi yapılması gerektiği yönündeki kararı sonrası 23/5/2002 tarihli ve 4759 sayılı Kanun ile yeniden düzenlendiği,

- 8/9/1999 tarihinden itibaren yürürlükte olan 4447 sayılı Kanunda yer alan sigortalılık süresinin tamamlanması, prim ödeme gün sayısının doldurulması ve yaş şartının yerine getirilmesi şeklindeki emekli aylığına hak kazanmaya dair üç koşuldun biri olan yaş şartının sigortalılık başlangıcı 8/9/1999 tarihi öncesi olan sigortalılar için kaldırılması yoluyla yıllardır kamuoyunda bahse konu olan emeklilikte yaşa takılma konusundaki taleplerin karşılandığı, bu konu dışında sosyal güvenlik sistemine dair herhangi bir tartışmalı alanın başka bir düzenlemenin konusu olabileceği ve yeni bir müzakere sürecinde değerlendirilebileceği,

- Kanun teklifinin hazırlık sürecinde emeklilikte yaşa takılanları temsil eden farklı sivil toplum kuruluşlarının konuya ilişkin taleplerinin dinlendiği, söz konusu kuruluşlar tarafından dile getirilmiş olan talebin sigortalılık sürelerini ve prim ödeme gün sayılarını doldurup yalnızca yaş şartını sağlayamayan bir kesimin mağduriyetinin giderilmesi yönünde olduğu, dolayısıyla bahse konu talebin bu teklifle karşılandığı, farklı konulardaki yeni taleplerin ayrı bir müzakerenin konusu olabileceği,

- Düzenlemenin toplumda emeklilikte yaşa takılanların taleplerine yönelik kalıcı bir çözüm sunduğu, bu kesimin toplumda anıldığı isminin 'yaşa takılanlar' şeklinde olmasının nedeninin diğer şartları sağlayıp yalnızca yaş şartına takılıyor olmasından kaynaklandığı, Sayın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ve Sayın Cumhurbaşkanı tarafından da sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısı şartlarının değiştirilmeden yalnızca bu yaş şartı mağduriyetinin ortadan kaldırılacağı beyan edildiği,

- Söz konusu düzenlemenin geniş bir çerçevede değerlendirilmesinin uygun olacağı, küresel çapta yaşanan pandemi ve savaş koşulları nedeniyle tüm dünyada ekonomik dengelerin bozulduğu, ancak yatırım, büyüme, ihracat ve istihdamda gösterdiği ekonomik performansla tüm dünyadan pozitif olarak ayrılan Türkiye'de çalışanlar ve emeklilerin lehinde birçok düzenlemeler yapıldığı, küresel ekonomik krizlerin etkilerini en az hasarla atlatan ülkemizde emekliliğe hak kazanmada yaş şartının kaldırılmasının ekonomik yapının sağlamlığı sayesinde olduğu,

- Hâlihazırda genç nüfusa sahip olan ülkemizde demografik bir fırsat penceresi bulunduğu ve bu sebeple sosyal güvenlik sisteminin mali olarak devamlılığının sağlanmasında sorun görülmediği,

- SGK açığı olarak adlandırılan kurumun gelirlerinin giderlerini karşılama oranının yüzde 96,2 seviyesinde olduğu ve bu rakamın milli gelir içindeki oranının ise 0,30 seviyesiyle son yirmi yıl içindeki en düşük seviyeyi kaydettiği, dolayısıyla SGK finansman dengesinin sağlam bir yapısının bulunduğu,

- Ülkemizde hem emekli olanların hem de emeklilikte yaş bekleyen kesimin ortalama yaşlarında artış kaydedildiği, söz konusu düzenleme kapsamında emekli olması beklenen kişilerin ortalama yaşının 48,5 olduğu,

- Düzenleme ile yaş şartının kaldırılması sonucu kapsama giren ve 2023 yılı içerisinde emekli olması beklenen yaklaşık 2,2 milyon kişinin bulunduğu, sosyal güvenlik mevzuatına göre yaklaşık 1,7 milyon kişinin 4/a'lı (SSK), 89 bin kişinin 4/b'li (BAĞKUR) ve 496 bin kişinin ise 4/c'li (Emekli Sandığı) statüsünde olduğu, ilerleyen yıllarda ise toplam emeklilik hakkı kazanacak kişi sayısının yaklaşık 4,8 milyon olduğunun tespit edildiği,

- Düzenlemenin 2023 yılı Mart ayında uygulanmaya başlaması halinde emekli aylığı, bayram ikramiyesi ve BAĞKUR prim kaybının SGK'ya maliyetinin 144,7 milyar TL olup; 49,7 milyar TL'lik kamu personeli bütçe etkisi ile birlikte Merkezi Yönetim Bütçesi toplam maliyetinin 194,4 milyar TL olmasının öngörüldüğü, ancak SSK'lılar için de prim kaybı yaşanması durumunda bu maliyetin 255 milyar TL'ye çıkmasının tahmin edildiği,

- Kanun koyucunun Bağ-Kur sistemi kurulduğu günden günümüze kadar aynı statü haklarına sahip olmayan çalışan ile işveren arasında bir ayrım gözeterek emeklilik şartlarında farklılık getirmesinin söz konusu olduğu,

- Düzenlemeden faydalanarak ilk defa emekli ve yaşlılık aylığı bağlanacakların en son çalıştıkları işyerinde çalışmaya devam etmesi halinde bu sigortalıları istihdam eden işverenlere 5 puanlık sosyal güvenlik destek primi indiriminin getirileceği, bu düzenlemenin işverenlerin halihazırda kalifiye çalışanlarını kaybetmesini önlemek ve kayıtlı çalışmayı teşvik etmek amacıyla yapıldığı, bahse konu prim destek miktarının aylık 500 TL ile 3753 TL arasında bir maliyetinin olduğu,

- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 23'üncü ve geçici 24'üncü maddeleri kapsamında kamu kurum ve kuruluşlarında kadroya alınan işçiler ile il özel idareleri ve belediyelerde işçi statüsüne geçirilenlerin emekliliğe hak kazanmaları halinde doğrudan iş sözleşmelerinin feshedilmesinin söz konusu olduğu, ancak yapılan düzenleme ile bu kapsamda yer alan işçilerin kendi talepleri doğrultusunda çalışmaya devam edebileceği,

ifade edilmiştir.

4. KOMİSYONUN MADDELER HAKKINDA KARARI

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerin ardından Teklifin maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kararlaştırılmıştır.

Teklif metni aşağıdaki değişiklikler yapılmak suretiyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Madde 1 ve 2

Teklifin çerçeve 1 ve 2 nci maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Madde 3

Teklifin yürürlüğe ilişkin 3 üncü maddesi; aynen kabul edilmiştir.

Madde 4

Teklifin yürütmeye ilişkin 4 üncü maddesi; aynen kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerinin kabul edilmesinin ardından Teklifin tümü oylanmış ve kabul edilmiştir.

Ayrıca; Komisyondan alınan yetki çerçevesinde Teklif metni; kanun dili ve tekniği, anlatıma açıklık kazandırılması ile kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar doğrultusunda gözden geçirilmiş, bu çerçevede metinde redaksiyon mahiyetinde değişiklikler yapılmıştır.

5. ÖZEL SÖZCÜLER

İçtüzüğün 45 inci maddesi uyarınca Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere;

- Ağrı Milletvekili Ekrem ÇELEBİ,
 - Ankara Milletvekili Orhan YEGİN,
 - Antalya Milletvekili İbrahim AYDIN,
 - Aydın Milletvekili Bekir Kuvvet ERİM,
 - Bursa Milletvekili Ahmet KILIÇ,
 - Erzurum Milletvekili İbrahim AYDEMİR,
 - Gaziantep Milletvekili Abdullah Nejat KOÇER,
 - Giresun Milletvekili Cemal ÖZTÜRK,
 - İzmir Milletvekili Yaşar KIRKPINAR,
 - İzmir Milletvekili Tamer OSMANAĞAOĞLU,
 - Konya Milletvekili Mustafa KALAYCI,
 - Manisa Milletvekili Uğur AYDEMİR,
 - Trabzon Milletvekili Salih CORA,
 - Uşak Milletvekili İsmail GÜNEŞ,
- özel sözcüler olarak seçilmiştir.

Başkan
Cevdet Yılmaz
Bingöl

Başkanvekili
İsmail Faruk Aksu
İstanbul

Sözcü
Abdullah Nejat Koçer
Gaziantep
(Bu raporun özel sözcüsüdür)

Üye <i>Dirayet Dilan Taşdemir</i> Ağrı (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Ekrem Çelebi</i> Ağrı (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Bülent Kuşoğlu</i> Ankara (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Durmuş Yılmaz</i> Ankara (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Orhan Yegin</i> Ankara (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Cavit Arı</i> Antalya (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>İbrahim Aydın</i> Antalya (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Bekir Kuvvet Erim</i> Aydın (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Ahmet Kılıç</i> Bursa (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Garı Paylan</i> Diyarbakır (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>İbrahim Aydemir</i> Erzurum (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Muhammet Naci Cinisli</i> Erzurum (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Cemal Öztürk</i> Giresun (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Emine Gülizar Emecan</i> İstanbul (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mehmet Bekaroğlu</i> İstanbul (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Kamil Okyay Sındır</i> İzmir (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Tamer Osmanağaoğlu</i> İzmir (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Yaşar Kırkpınar</i> İzmir (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Abdüllatif Şener</i> Konya (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mustafa Kalaycı</i> Konya (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Uğur Aydemir</i> Manisa (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Rıdvan Turan</i> Mersin (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Süleyman Girgin</i> Muğla (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Salih Cora</i> Trabzon (Bu raporun özel sözcüsüdür)
	Üye <i>İsmail Güneş</i> Uşak (Bu raporun özel sözcüsüdür)	

MUHALEFET ŞERHİ

“2/4914 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi” ile ilgili değerlendirmelerimiz aşağıda belirtilmiştir.

Genel değerlendirme

Kamuoyunda EYT’liler olarak bilinen geniş ölçekte çalışan vatandaş grubunu ilgilendiren (2/4901) esas numaralı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi yürütme yürürlük dahil 4 maddeden oluşan bir kanun teklifidir.

Söz konusu kanun teklifi; geçmiş dönemde benzerlerinde rastlanan özellikleri taşıyan, yaklaşık elli beş aylık süre boyunca uygulanmaya çalışılan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi (?) olarak adlandırılan sistemin de sakıncalarına ilave olarak, olağan yasa yapma sürecinin de dışına çıkılarak, TBMM’de ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilmek suretiyle yasa yapma alışkanlığı tablosunun mahzurlarını ortaya konulmasına örnek teşkil edebilecek bir kanun teklifi konumunda bulunmaktadır.

Sivil toplum örgütlerinin ısrarlı talepleri ve muhalefet partilerinin baskısı sonucunda, yaklaşan seçimler göz önünde bulundurularak acele ile hazırlanmış söz konusu kanun teklifi 30.01.2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş, aynı tarihte esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna tali komisyon olarak da Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna sevk edilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin Komisyonun 02.02.2023 günü saat 11.00’de Plan ve Bütçe Komisyonunun yapacağı toplantının gündemine alındığı Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığının 30.01.2023 tarih ve 13922241-130.02-1162572 sayılı yazıları ile komisyon üyelerine bildirilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda gündeme alınıp görüşülmediği öğrenilmiştir.

Bu konuda muhalefet partilerine mensup milletvekilleri tarafından verilmiş bulunan çok sayıda kanun teklifinin mevcut teklifle birleştirilerek görüşülmesi talebi Komisyon Başkanlığınca kabul edilmemiştir.

Kanun teklifi, Plan ve Bütçe Komisyonunun 02.02.2023 günü saat 11.00'de başlayan birleşiminde yaklaşık 11 saatlik bir çalışma süreci sonunda kabul edilmiştir.

Geçmiş dönemlerde kötü bir alışkanlık olarak değerlendirdiğimiz bu türden kanun hazırlama ve yapma tekniği, hem tekliflerde ele alınan konuların yürürlükteki mevzuatla uyumu açısından ciddi sorunlar yaratmış, hem de bu kanunların uygulanması aşamasında daha önceden öngörülemeyen sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bunun sonucunda, TBMM'den ilgili ihtisas komisyonlarında yeterince tartışılıp görüşülmeden acele bir şekilde geçen çok sayıda düzenlemeden ülkemiz ve vatandaşlarımız doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz etkilenecek mağdur olmakta ve aynı kanun maddesinin kısa süre içinde defalarca değiştirilmesi gereği doğmaktadır. Hatta bu düzenlemelerden bazıları bilahare Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunularak iptal edilmektedir.

İlgili taraflar ve sivil toplum kuruluşları sürece katılmaksızın acele ile yasalaştırılan bu tür yasalar uygulama performansları tartışılan, amaçladıkları sonuca tam anlamıyla ulaşmayan yasa uygulamaları kategorisinde yerlerini almaktadırlar.

Devlet yönetimini ve toplumun geniş kesimlerini, çalışma yaşamındaki iş ve işleyiş kurallarını, piyasa oluşumunu, ekonomideki kaynak dağılımını ve ekonomik tercihleri etkileyen aynı zamanda Sosyal Güvenlik sisteminin aktüerya dengelerini de yakından ilgilendiren bu nitelikteki düzenlemelerin, acele ile kamuoyunda ve komisyonlarda ilgili tüm sivil toplum temsilcilerinin görüşlerini dikkate almaksızın yeterince tartışılmadan yasalaştırılmak istenmesi demokrasimizin yerleşik teamüllerine de uygun değildir.

Bu yöntemle, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının ve ilgili sivil toplum örgütlerinin kanunların hazırlık ve görüşülme aşamasında görüşlerinin alınamamasına, getirilen düzenlemelerin ekonomik ve mali etkilerinin yeteri kadar anlaşılmasına ve tartışılmamasına sebebiyet verilmektedir.

Bu durumda aynı zamanda kanun teklifleri, düzenleyici etki analizleri yapılmadan TBMM'ye sunulmuş olmakta, dolayısıyla söz konusu kanun değişikliklerinin yasal bir gereklilik olan bütçeye ve ekonomiye getireceği mali yükü hesaplanmamaktadır. Bu

çerçevede bütçe dengesinin bozulması ve dolayısıyla da ülke ekonomisinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 02.07.2018 tarih ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik "Gelir ve giderleri etkileyecek kanun teklifleri" başlıklı 14'üncü maddesi, Kamu gelirlerinin azalmasına veya kamu giderlerinin artmasına neden olacak ve kamu idarelerini yükümlülük altına sokacak kanun tekliflerinin getireceği malî yükün, orta vadeli program ve malî plan çerçevesinde, en az üç yıllık dönem için hesaplanıp tekliflere eklenmesi ve sosyal güvenliğe yönelik kanun tekliflerinde ise en az yirmi yıllık aktüeryal hesaplara yer verilmesi zorunluluğunu hüküm altına almıştır.

Söz konusu teklifin görüşülmesi öncesinde tüm maddelerle ilgili detaylı herhangi bir mali yük tablosu komisyon üyelerinin dikkatine sunulmamıştır. Komisyon çalışmalarının başlamasından sonra üyelere dağıtılan Etki Analizine ilişkin notların tetkiki için komisyon üyelerine yeteri ölçüde zaman tanınmamıştır.

5018 sayılı Kanununun 14. maddesinde açıklanan hesaplamalar kanun tekliflerinin ve komisyonlarda görüşülmesine başlanması yasa yapma sürecinin etkin çalışması ve daha sağlıklı ve uzun ömürlü yasal düzenlemelerin yapılması açısından önemlidir.

Diğer taraftan, farklı komisyonların görev alanlarına giren düzenlemeleri içeren kanun tekliflerinin ilgili komisyonlarda görüşülmesi yerine esas komisyon sıfatıyla sadece Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi ve esastan ilgili oldukları halde tali komisyon olarak belirlenen diğer komisyonlarda görüşülmemesi ve görüş bildirilmemesi, yasama faaliyetlerinin etkisizleştirilmesine yol açmaktadır.

Teklifte yer alan maddelerin ayrıca Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda, tali komisyon sıfatıyla görüşülmesi gerekmekte idi.

TBMM İçtüzüğü'nün 23'üncü maddesinde "Tali komisyonların hangi yönden veya hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise, bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler" denilirken, yine İçtüzüğü'nün 34'üncü maddesinde "Bir komisyon, kendisine havale edilen teklifi, başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürse, gerekçeli olarak teklifin o komisyona havale edilmesini isteyebilir. Bir komisyon, kendisine havale edilen teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli

görürse, teklifin o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini isteyebilir" denilmektedir. Yine, aynı maddenin bir başka paragrafında "Bir komisyon, başka bir komisyona havale edilmiş bir teklif yahut herhangi bir mesele için düşüncesini belirtmekte yarar görürse, o teklifin kendisine havale edilmesini isteyebilir" hükmüne yer verilmiştir

Komisyonlara üye seçilirken milletvekillerinin uzmanlık ve ilgili alanları göz önüne alınmaktadır. Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin her konuda yetkin birer uzman olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu nedenle özel uzmanlık alanı ve değerlendirme, tartışma gerektiren konuların öncelikle ilgili komisyonlarda görüşülmesi gerekmektedir. Plan ve Bütçe Komisyonunun asıl komisyon olduğu durumlarda da tekliflerin ilgili tali komisyonlarca düzenlenecek komisyon raporları dikkate alınarak Plan ve Bütçe Komisyonunda karara bağlanması hem doğru hem de ıçtüzükle uygun olacaktır.

Söz konusu kanun teklifinde yer alan düzenlemeler mevcut Sosyal Güvenlik Sisteminde aktüerya dengelerini de ilgilendiren önemli değişiklikler yapmaktadır.

Kamuoyunda EYT'liler olarak geniş bir çalışan grubunun emeklilik haklarını ilgilendiren bu kanun teklifi; acele ile komisyon gündemine getirilerek görüşme süresi kısıtlanmış, bu suretle düzenleme üzerindeki yorum ve katkı hakkımız da engellenmiş bulunmaktadır.

Teklif daha önceki dönemlerde bu türden emekliliğe karşı çıkan ancak yaklaşan seçimler dolayısıyla bilahare çaresiz bir şekilde tavır değiştiren AK Partinin aynı zamanda bir grup seçmeni memnun etme amacını da taşımaktadır.

Komisyon görüşmeleri sırasında teklif edilen düzenlemenin; yaklaşık 5 milyon çalışmamızı kapsadığı ifade edilmiştir.

Bu kadar kapsamlı bir düzenlemenin, alandaki bütün sivil toplum kuruluşlarının katkısı ile üzerinde detaylı tartışmalar yapılarak, ilgili alt komisyonlar çalıştırılarak yapılması gerekse de, bir gün içinde komisyon görüşmelerinin tamamlanması yönündeki baskısı buna yönelik biçimsel bir engele dönüşmüştür.

"Ben çoğunluğum, istediğimi geçiririm" şeklindeki anti-demokratik uygulama, aktif olarak çalışan yaklaşık 5 milyon çalışanın ve emekçinin sorun ve taleplerine yönelik anlamlı bir düzenleme yapılmasının önüne geçmiştir.

AKP iktidarı çalışma hayatı üzerinde yoğun bir baskı uygulayarak çalışanları yoksullaştırmıştır. Türkiye'yi bir ucuz emek ülkesine dönüştürmüştür. Hızla artan işsizliğe çare bulamazken, fazla çalışmayı norm haline getirmiş ve modern köleliğe göz yummuştur. Denetimsizlik ve cezasızlık sonucu iş kazaları ve cinayetlerinin katlanarak artmasına ve olağanlaşmasına neden olmuştur. Çalışanların örgütlenme ve hak arama yollarını sistematik olarak tıkamıştır

Cumhuriyet Halk Partisinin en önemli hedeflerinden biri, Cumhuriyetimizin 2. Yüzyılında; çağdaş, adil, hak temelli bir sosyal güvenlik sisteminin yeniden kurulmasıdır. Bu hedefin hayata geçirilmesi ancak Sosyal Güvenlik ve emeklilik sisteminin büyük bir reforma tabi tutulması ile mümkündür.

Türkiye'nin kamu personel rejimini de kapsayacak şekilde emeklilik sisteminin bir bütün olarak reforma ihtiyaç duyduğu inkar edilmez bir gerçektir.

Sosyal güvenlik sisteminin mali yapısındaki bozulmanın giderek artmasının yanı sıra sabit gelirli emekliliklerin satın alma gücü ve gelirlerindeki aşınma hem giderek daha fazla kamudan kaynak alan bir sosyal güvenlik sistemi hem de giderek daha düşük gelir düzeyi sağlayan bir emeklilik sistemi gibi birbiriyi çelişen iki temel sorunla bizi karşı karşıya getirmektedir.

Emekliliklerin gelir düzeyi düşüyorsa neden sosyal güvenlik sistemi her yıl bütçeden daha fazla kaynak almaktadır. Aynı şekilde sosyal güvenlik sistemi her yıl bütçeden daha fazla kaynak almaktaysa neden emekliliklerin gelir düzeyi reel olarak gerilemektedir.

Bu yapısal soruna çözüm aramak yerine lokal ve geçici paketlerle sorun geçiştirilmeye çalışılmaktadır.

Kamu görevlilerinin bir bütün olarak çalıştıkları süre boyunca ödedikleri primler ile onları çalıştıran devletin onlar nam ve hesabına ödediği primleri her yıl reel olarak değerlendirdiğimizde emekli olduklarında aldıkları emekli aylıklarının reel tutarından daha fazla sisteme kaynak aktarmaktadırlar. Yani sosyal güvenlik sistemi ve dolayısıyla kamu zaten kamu görevlileri emeklilik sisteminden net olarak bir anlamda kar etmektedir. Normal sigortacılık mantığı gereği dönem boyunca yatırılan kaynağın daha sonra dönem boyunca kullanılan kaynağa reel olarak denk olması beklenirken; sosyal sigortacılık da kamunun katkısı da söz konusu olduğundan dönem boyunca

yatırılan kaynaktan daha fazla kaynağın kullanılması gerekir. Ama maalesef Türkiye'de sosyal güvenlik sistemi kamu görevlilerine sürekli bir anlamda borçlu kalmaktadır.

Bu temel sorunu çözmek için çalışılan dönemde çalışanlardan kesilen primleri düşürmek ve emekli olduklarında bağlanacak emeklilik aylık bağlama oranını yükseltmek gerektiği halde 2000'li yıllardan bu yana yapılan tüm sosyal güvenlik reformlarında bir yandan çalışanların prim yükü artırılırken bir yandan da emekli aylık bağlama oranları düşürülmektedir.

Kamu görevlilerinin çalıştıkları dönemdeki aylık ve ücretleri arasındaki muazzam fark ve dengesizlikler emekliliklerinde de aynen devam etmektedir. Çalıştığı dönemde birden fazla maaş alanlar hatta 250-300 Bin TL arası aylık maaş ve ücret alan bakan yardımcıları, genel müdürler ve Cumhurbaşkanı başkanışmanları emekli olduklarında da makam ve temsil tazminatı nedeniyle dönem boyunca ödediklerinin çok çok üstünde emekli aylıkları almaktadırlar.

Emeklilerin sorunları sadece Sosyal Güvenlik mevzuatında yapılacak birkaç maddelik düzenlemelerle çözülemez.

Aslında günübirlik düzenlemeler, sistemde daha önce var olan eşitsizlik ve adaletsizliği daha da derinleştirmektedir.

Sosyal Güvenlik sisteminde ve emeklilik haklarında yapılacak reformlar, seçim takvimi yaklaştıktan sonra bazı yasa teklifleri içerisine sıkıştırılmış birkaç maddelik düzenlemelerle gerçekleştirilemez.

Hızlandırılmış, vizyoner olmayan tepki temeline dayalı yasa yapma mantığı, hukuk literatürümüz ve hukuk kalitesi açısından ciddi sıkıntılar doğurmakta, yetersiz, yeni sorun doğurucu kanunların çıkmasına neden olmakta, bir sonraki "yasa"daki bazı hükümler bir önceki "yasa" ile getirilen bazı hükümlerdeki yanlışlıkların düzeltilmesi veya bazı hükümlerin uygulanmasının ertelenmesini öngören hükümlerle ilintili olmaktadır.

-Teklif metnindeki düzenlemeler Plan ve Bütçe Komisyonunu yanı sıra ihtisas konusu ile ilgisi olan Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülmemiştir.

-Teklifteki kanun maddelerinin tümü ile ilgili olarak ilgili tüm meslek kuruluşlarının ve sektör temsilcilerinin görüşleri alınmamış veya alınan görüşler Komisyon üyelerinin

tamamına dağıtılmamıştır. Görüşlerini belirten sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine itibar edilmemiştir.

-Teklifteki kanun maddeleri ile ilgili olarak diğer alakalı kamu kuruluşlarının görüşleri alınmamış veya alınan görüşler Komisyon üyelerinin tamamına önceden dağıtılmamıştır.

-Teklifteki tüm kanun maddeleri ile ilgili olarak bir etki analizi çalışması yapılmamıştır.

Yaklaşık elli altı aylık süre boyunca uygulanmaya çalışılan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak adlandırılan sistemin de sakıncalarına ilave olarak, olağan yasa yapma sürecinin de dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilmek suretiyle yasa yapma alışkanlığı genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı buluyoruz.

Teklif metninin değerlendirilmesi:

Teklif metninin genel gerekçesinde;

“Sosyal güvenlik sistemlerinde emekli olabilmek için yaş, prim ödeme gün sayısı ve sigortalılık süresi olmak üzere 3 temel şart arandığı, ülkemizde geçmişten bugüne kadar olan süreçte bu şartlarda çeşitli değişiklikler yapılmış bulunduğu;

20/2/1992 tarihli ve 3774 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle yaş şartı kaldırılarak, sigortalıların sadece belirli bir prim ödeme gün sayısı ve/veya sigortalılık süresi şartı ile emekli olmalarına imkân sağlandığı,

25/8/1999 tarihli ve 4447 sayılı Kanun ile de emekliliğe hak kazanmak için yaş şartı yeniden getirildiği,

-Ancak 8/9/1999 (dahil) öncesi ilk defa sigortalı sayılanlardan halihazırda çalışanların yapılan değişiklikten hemen etkilenmemesi amacıyla yaş ve/veya prim ödeme gün sayısı koşulları işe başlangıç tarihlerine göre kademelendirilmiş olduğu, günümüzde geline süreçte 8/9/1999 (dahil) öncesi ilk defa sigortalı sayılanların emekliliğe hak kazanma koşullarında bir düzenleme yapılması amaçlandığı”

ifade edilerek, yapılan düzenleme ile;

-8/9/1999 (dahil) tarihinden önce malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kapsamında çalışmaya başlayanların ve,

-9/9/1999 (dahil) tarihinden sonra malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kapsamında çalışmaya başlamalarına rağmen sigortalılık başlangıç tarihini geriye götürmeye imkân tanıyan ilgili mevzuat hükümlerine göre yapmış oldukları borçlanmalar ile. sigortalılık başlangıç tarihi 8/9/1999 (dahil) öncesi olacak şekilde geriye götürülenlerin, mevcut mevzuattaki emekliliğe hak kazanma koşullarından yaş şartının kaldırılmasının amaçlandığı belirtilmiştir.

Teklifin 1. maddesi ile 5510 sayılı Kanuna eklenen geçici bir madde ile 8 Eylül 1999 tarihinden önce sigortalı olan işçiler, esnaf, memurlar ve tarım işçileri için emekli olma şartları arasında yer alan yaş koşulu kaldırılmaktadır.

Maddenin birinci fıkrası ile;

1) Özellikle, Bağ - Kur kapsamında olan esnafın için konuşulan ve bir düzenleme yapılması düşünüldüğü Çalışma Bakanı tarafından açıklanan Erkeklerde 9000 gün ve kadınlarda 7200 gün prim ödeme şartlarında bir değişiklik bulunmamaktadır.

2) Söz konusu sigortalılar açısından kısmi aylık bağlama şartlarına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamış ve bu nedenle belirli yaş şartlarına ulaşmış olanlar açısından emeklilik bu teklif kapsamı dışında bırakılmıştır. (Örneğin; İşçiler açısından 15 yıl Sigortalılık süresi ve 3600 gün prim ödeme şartını yerine getirip Erkeklerde 55 yaş ve kadınlarda 50 yaş şartını yerine getirmede herhangi bir düzenleme yapılmamıştır.)

3) 9 Eylül 1999 ve 2008 arası sigortalılara yönelik herhangi bir düzenleme öngörülmemektedir.

Aşağıdaki tablolarda her bir kesim ve erkekler ve kadınlar için ayrı ayrı gösterilen sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısı çerçevesinde emekli olabileceklerdir.

KANUN TEKLİFİNE GÖRE EMeklİLİK ŞARTLARI

506 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR KANUNU (İŞÇİLER)			
08.09.1999 Öncesi Sigorta Başlangıcı Olan Erkeklerin Emekliliği		08.09.1999 Öncesi Sigorta Başlangıcı Olan Kadınların Emekliliği	
Sigorta Başlangıç Tarihi	Sigortalılık Süresi	Sigorta Başlangıç Tarihi	Sigortalılık Süresi
08.09.1976 ve Öncesi	25	08.09.1981 ve Öncesi	20
09.09.1976 - 23.05.1979	25	09.09.1981 - 23.05.1984	20
24.05.1979 - 23.11.1980	25	24.05.1984 - 23.11.1985	20
24.11.1980 - 23.05.1982	25	24.11.1985 - 23.05.1986	20
24.05.1982 - 23.11.1983	25	24.05.1986 - 23.11.1987	20
24.11.1983 - 23.05.1985	25	24.11.1987 - 23.05.1988	20
24.05.1985 - 23.11.1986	25	24.05.1988 - 23.11.1989	20
24.11.1986 - 23.05.1988	25	24.11.1989 - 23.05.1990	20
24.05.1988 - 23.11.1989	25	24.05.1990 - 23.11.1991	20
24.11.1989 - 23.05.1991	25	24.11.1991 - 23.05.1992	20
24.05.1991 - 23.11.1992	25	24.05.1992 - 23.11.1993	20
24.11.1992 - 23.05.1994	25	24.11.1993 - 23.05.1994	20
24.05.1994 - 23.11.1995	25	24.05.1994 - 23.11.1995	20
24.11.1995 - 23.05.1997	25	24.11.1995 - 23.05.1997	20
24.05.1997 - 23.11.1998	25	24.05.1997 - 23.11.1998	20
24.11.1998 - 08.09.1999	25	24.11.1998 - 08.09.1999	20

1479 SAYILI KANUN KAPSAMINDAKİLER (ESNAFLAR VE İŞVERENLER)	
08.09.1999 Öncesi Sigorta Başlangıcı Olan Erkeklerin Emekliliği FİİLEN 25 TAM YIL SİGORTALILIĞI OLMA (9000 GÜN PRIM ÖDEME)	08.09.1999 Öncesi Sigorta Başlangıcı Olan Kadınların Emekliliği FİİLEN 20 TAM YIL SİGORTALILIĞI OLMA (7200 GÜN PRIM ÖDEME)
5434 SAYILI KANUN (MEMURLAR)	
08.09.1999 Öncesi Sigorta Başlangıcı Olan Erkeklerin Emekliliği FİİLEN 25 TAM YIL FİİLEN HİZMET SÜRESİ (9000 GÜN PRIM ÖDEME)	08.09.1999 Öncesi Sigorta Başlangıcı Olan Kadınların Emekliliği FİİLEN 20 TAM YIL FİİLEN HİZMET SÜRESİNİ TAMAMLAMA (7200 GÜN PRIM ÖDEME)
2925 SAYILI KANUN KAPSAMINDAKİLER (TARIM İŞÇİLERİ)	
08.09.1999 Öncesi Sigorta Başlangıcı Olan Erkeklerin Emekliliği 15 yıl ve 3600 gün prim ödeme şartını yerine getirenler	08.09.1999 Öncesi Sigorta Başlangıcı Olan Kadınların Emekliliği 15 yıl ve 3600 gün prim ödeme şartını yerine getirenler

Maddenin ikinci fıkrası ile 8/9/1999öncesi sigortalı olan işçiler açısından 5510 sayılı Kanunun geçici 2'nci maddesi kapsamında kazanılmış hak olan emekli aylığını alarak yeniden çalışma halinde işverenler tarafından ödenen Sosyal Güvenlik Destek Primi ödemesinde istisnai bir düzenleme yapılmaktadır. (SGDP)işçiler için işverenlerince ödenmekte ve halihazırda %32,5 oranındadır. Normal işçi sigortalılar için bu oran % 5'lik işveren hissesi indirimi teşvik ile uygulanmaktadır.

Bu SGDP emeklilikten sonra esnaf olarak çalışma halinde sınırlanmıştır. Getirilen düzenleme ile bu kanun kapsamında emekli olanlar için (Bütün emekliler için değil) yani EYT kapsamındakiler için emekli olmaları ve 10 gün içerisinde yeniden aynı işyerinde çalışmaya başlayanlar için SGDP'nin işveren hissesinin % 5'lik prim hissesi indirilmektedir.

Bu düzenlemenin işverenlerin olası nitelikli personel kaybını gidermeye yönelik yapılmış bir düzenleme olduğu düşünülmektedir.

Komisyon çalışmaları sırasında 10 günlük sürenin uzatılması ile ilgili olarak gelen yoğun isteklerin Genel Kurul aşamasına kadar değerlendirilebileceği, söz konusu sürede Genel Kurul aşamasında verilecek bir önerge ile değişiklik yapılabileceği ifade olunmuştur.

Teklifin ikinci maddesi ile OHAL döneminde çıkarılan 696 sayılı KHK ile 375 sayılı KHK'ya eklenen Geçici 23 ve Geçici 24. maddeler ile kamu taşeron firmalarında çalışan ve kadroya veya belediyeler açısından belediye şirketine geçişleri yapılan işçiler açısından kısıtlayıcı düzenleme ortadan kaldırılmaktadır.

Söz konusu geçici maddelerin ilgili fıkraları çerçevesinde taşerondan kadroya geçirilen işçilerin, emeklilik şartlarını doldurmaları halinde re'sen emekliliğe sevkleri düzenlenmişti. CHP, söz konusu maddelerin iptali için AYM'ye başvuru yapmıştı, ancak bugüne kadar herhangi bir karar açıklanmamıştır.

Kanun teklifi ile bu durumda olan taşeron işçilerin büyük bir çoğunluğunun EYT kapsamında yaş koşulu olmadan diğer şartları taşıyabileceğinden dolayı ortaya çıkacak re'sen emekliliğe sevk işlemleri durdurulmuş ve bir haksız uygulama yaratacak sorun ortadan kaldırılmıştır.

Teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında teklif sahipleri ve ilgili bürokratlar tarafından, teklifle emeklilik için üç şarttan (prim gün sayısı, çalışma süresi ve yaş) prim

gün sayısı ve çalışma süresini dolduran herkese emekliliğe hak kazanacakları, bu nedenle kapsama yaklaşık 5 milyon kişinin girdiği, 2023 yılı içerisinde 2.750.000 kişinin emekli olmasının beklendiği, SSK'dan 1.661.000 kişinin emekli olmasının beklendiği bunun maliyetinin 131 Milyar TL olduğu, BAĞKUR'dan 88.626 kişinin emekli olmasının beklendiği bunun maliyetinin 7.5 Milyar TL olduğu, Emekli Sandığından 496.000 kişinin emeklilik hakkı kazandığını ancak değişik nedenlerle bunlardan % 25'inin emekli olmasının beklendiği, bunun da maliyetinin 195 Milyar TL'ye ulaşacağı, farklı simülasyonlarda emekli olanların bir kısmının çalışmaya devam edeceği varsayımıyla ek maliyetlerle(prim kaybı, bayram ikramiyesi vb) birlikte 2023 yılı için 250-255 Milyar TL maliyet hesabı yapıldığı, nüfusun yaşlanması ile birlikte 2000 li yılların başında 6.5 milyar olan emekli sayısının bugün itibarıyla 13.9 Milyon kişiye ulaştığı, EYT düzenlemesi ile bu sayının önümüzdeki dönemde artacağı, SGK'nın bugün gelirlerinin giderleri karşılama oranının % 96.2 olduğu, bunun GSYİH'ya oranını % 30 oranında olduğu, aktif pasif oranının 2'ler civarında bulunduğu, maaş bağlama oranında herhangi bir değişiklik yapılmadığı, SGK'nın mevcut organizasyon alt yapısının talepleri karşılayabilecek durumda olduğu gerekli hazırlıkların artan iş yükü dikkate alınarak yapıldığı, teknik olarak Mart ayından itibaren maaş bağlamaya hazır bulunduğu şeklinde bilgi verilmiştir.

Teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında söz alan sivil toplum temsilcilerinden

-EYTADER (Emekleri Yaşa Takılanlar Derneği) temsilcisi, taleplerinin bir bölümünün karşılandığını, 5000 prim günü şartının yeterli görülmesini, kısmi emeklilik, intibak ve aylık bağlama oranları, şartsız doğum borçlanması, stajyerlik ve çıraklık süreleri vb konulardaki problemlerin çözülmesi gerektiğini;

-Emeklilikte Yaşa Takılanlar Sosyal Yardımlaşma Derneği temsilcisi, emeklilikte yaşa takılma halinin şimdi "emeklilikte prime takılanlar" haline dönüştüğünü, bu durumun mağduriyet yarattığını;

-TESK temsilcisi; BAĞKUR'lulardan vergi mükellefi olupta tescil yaptıramayanlarla ilgili problemin devam ettiğini, 9000 prim gününün fazla olduğunu,

-TISK temsilcisi emekli olup aynı işte çalışanlarla ilgili olarak verilen 5 puanlık teşvike ilave olarak 2 puanlık ilave teşvik taleplerinin olduğunu, işe dönüş için başvuru için 10 günlük süreyi az bulduklarını;

-Memur Sen temsilcisi 4/C'den 4/B'ye geçen sözleşmeli personel ile 657 sayılı Kanunun 4. Maddesinin 7. fıkrasındaki sözleşmeli personelin zorunlu emeklilik düzenlemesinin kaldırılması gerektiğini,

-KESK temsilcisi, düzenlemenin amasız ve fakatsız yapılmasını arzu ettiklerini, emeklilik aylıklarının güncellenmemesi ve bağlama oranlarının değiştirilmemesi halinde sosyal güvenliğin sürdürülmesinin olanaksız hale geleceğini, çalışanların zorunlu bireysel emeklilik sistemine zorlanacaklarını, yasalarda değişiklik yapılmaması halinde özelleştirmeden kamuya geçen personelin emekliliğe zorlanacağını, SGK personelinin mali yönden desteklenmesi gerektiğini,

-KAMUSEN temsilcisi de, SGK'nın personel açısından desteklenmesi ve özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiğini, ikramiye verilmesini,

-HAKİŞ temsilcisi de benzeri taleplerde bulduklarını, kıdem tazminatı hakkının korunması ve emekli olanların kıdem tazminatlarının bir an önce ödenmesi gerektiğini, işe dönüş için 10 günlük sürenin yetersiz olduğunu,

-TÜRKİŞ temsilcisi; Prim gün mağduriyetinin engellenmesi, staj ve çıraklığın sigortalığın başlangıcı olarak kabul edilmesi gerektiğini,

-TÜGİAD temsilcisi 5 puanlık teşvikin yetersiz olduğunu ilave olarak teşvik taleplerinin olduğunu,

-Türkiye Emekliler Derneği temsilcisi, SGK'nın personel ve mali açıdan takviye edilmesini,

-Kamu Federasyonları Platformu temsilcisi, Yukarıda belirtilenlere benzer taleplerde bulunmuş, ek ödemelerin emeklilik maaşında dikkate alınması gerektiğini, aksi takdirde bir de "maaşa takılanlar" probleminin ortaya çıkacağını,

-Büro Ailesi Sendikası temsilcisi, SGK'nın personel takviyesine ihtiyaç duyacağını, personelinin de maaşlarında iyileştirme yapılması gerektiğini,

-Barolar Birliği temsilcisi, 1998 1999 yılından önce mesleğe başlayan avukatlarla 2008 sonrası mesleğe başlayan avukatlar açısından emeklilik hakları açısından farklılıkların giderilmesi gerektiğini, avukatlar açısından 7200 ve 9000 günlük prim ödeme süresinin fazla olduğunu

beyan ve ifade etmişlerdir.

Sivil toplum temsilcilerinin komisyon görüşmeleri sırasındaki açıklamaları kanun teklifinin hazırlık çalışmalarında bir kısım sivil toplum temsilcilerinin görüşlerine başvurulmadığı teyit etmektedir.

Maddelerin komisyondaki görüşülmesi sırasında, düzenlemenin kapsamı konusunda yetkililerce geçmiş tarihlerde yapılan çelişkili ve net olmayan açıklamalar, bu açıklamalar sebebiyle sigortalıların eksik prim günlerini tamamlamak için yaptığı borçlanma taleplerinin fazlalığı ve teklif kamuoyuna açıklandıktan sonra bu durumun yarattığı hayal kırıklığı vb konularındaki eleştiriler tatminkar bir şekilde yanıtlanmamıştır. Komisyonda yapılan açıklamalarda yaklaşık 1.100.000 kişinin başvuruda bulunduğu ve yaklaşık SGK tarafından 44 Milyar TL:lik tahakkuk yapıldığı ifade edilmiştir.

Maddelerin görüşülmesi sırasında tarafımızca da gündeme getirilen ve sivil toplum örgütlerinin de bir kısım görüşlerini kapsayan eleştiri, tespit ve önerilerimize (işçi sigortalılar için 5000 prim gün, çırakların ve staj yapanların sigorta başlangıç tarihi kapsamına alınması, tüm sigorta türleri için 08.09.1999 sonrasında göreve başlayanlar açısından hakkaniyete uygun kademeli geçiş imkanı getirilmesi, geçmişte BAGKUR sicil kaydından ayrılanlara sicil ve prim affı düzenlemesi, avukatların sosyal güvenlik durumu ile ilgili çarpıklıkların giderilmesi, emekli maaşlarındaki ödemelerle ilgili oranların artırılması, ihya ve intibak hükümlerinde değişiklik vb) sorunlar üzerinde yapılan eleştiri ve tespitlere tatminkar yanıtlar verilmemiş, teklif maddeleri üzerindeki değişiklik ve geçici madde düzenlemelerini içeren önergelerimiz de kabul görmemiştir.

Bu tespitlerimiz yeni mağduriyetlere neden olmaksızın kapsamlı bir Sosyal Güvenlik reformunun yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Teklif metninin görüşülmesi sırasında Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekillerce verilen söz konusu teklife ek madde ihdasını öneren ancak kabul görmeyen 10 adet önerenin içeriklerinin değerlendirilmesi

Söz konusu teklif metninin görüşülmesi sırasında Plan ve Bütçe Komisyonunun CHP'li üyeleri tarafından verilen madde ihdasını öngören 10 adet önerge kabul edilmemiştir.

Bu önergelerden birincisi, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na Geçici madde eklenmesi suretiyle Komisyonda görüşülmekte olan Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 sayılı Kanun

Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 1. Maddesinin atf yaptığı, geçici 81. Maddesinin (B) bendindeki 5000 ila 5975 gün arasında değişen kademeli prim gün sayısı yerine, 5000 prim günü sabit olarak belirlenmesi ve kademeli prim gün sayısı ile çalışanlar yaşayacağı mağduriyetin giderilmesini amaçlayan önerge idi.

Bu önergelerden ikincisi, 5510 sayılı Kanuna geçici bir madde ilavesiyle, Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılardan, prim borçları nedeniyle Kanunun geçici maddeleriyle sigortalılık süreleri durdurulanların; bu sürelerden istedikleri kadar sürelerin primlerini ihya etmek suretiyle sigortalılık sürelerini geçerli saydırmaları diğer bir ifadeyle, sigortaların kısmi ihya yapmaları amaçlayan önergemiz idi.

Bu önergelerden üçüncüsü; 5510 sayılı yasanın 29. Maddesinin alt bendinde ve 29. Maddesinin 3'üncü fıkrasında yapılan değişikliklerle güncelleme katsayısı ve aylık bağlanma oranı yeniden düzenlenerek; emekli maaşları arasındaki adaletsizliklerin giderilmesi için intibak düzenlemesi yapılmasını sağlamak üzere 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda geçici bir düzenleme yapılması ile ilgili önerge idi.

Bu önergelerden dördüncüsü ; 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na Geçici madde eklenmesi suretiyle Kanununun 6. Maddesinin 1.fıkrasının ı bendi uyarınca tarımsal faaliyette bulunan ve yıllık tarımsal faaliyet gelirlerinden, bu faaliyete ilişkin masraflar düşüldükten sonra kalan tutarın aylık ortalamasının, bu Kanunda tanımlanan prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz katından az olduğunu belgeleyerek muafiyet talebinde bulunup muafiyet belgesini alanlardan, üreticilik görevini fiilen devam ettirdiklerini belgeleyenlerin müracaatları halinde hesaplanacak primlerini borcun tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde ödemeleri şartı ile borçlandırılan süreleri bunların sigortalılıklarına sayılmasını sağlayan önerge idi.

Bu önergelerden beşincisi, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na Geçici madde eklenmesi suretiyle Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılardan, esnaf ve sanatkâr siciline veya odasına ya da her ikisine birden kayıtları bulunmakla birlikte üye kayıtlarının mevzuata uygun olarak yapılmadığının tespit edilmesi üzerine, sigortalılık süreleri geçersiz sayılarak iptal edilen süreleri borçlanabilme imkanını getiren önerge idi.

Bu önergelerden altıncısı, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Geçici 43. maddesinin 6. Fıkrasının yürürlükten kaldırılarak, 4/C'den 4/B'ye geçen personelin zorunlu emekliliğe tabi tutulmasının engellenmesini içeren önerge idi.

Bu önergelerden yedincisi, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na Geçici madde eklenmesi suretiyle 01.10.2008 tarihinden önce Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (1) ve (3) numaralı alt bentlerine göre sigortalılık niteliği taşıdıkları halde, Kanunun geçici 8. Maddesi kapsamında süresinde müracaat etmemeleri veya borçlanma bedellerini yasal süresinde ödememeleri nedeniyle kapsama alınmayan sigortalıların, bu süreleri için borçlanma hakkı verilerek mağduriyetlerinin giderilmesi amaçlayan önerge idi.

Bu önergelerden sekizincisi, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na Geçici madde eklenmesi suretiyle bu kanun yürürlüğe girdikten sonra 8 Eylül 1999'dan önce malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası kapsamında çalışmaya başlamış olup, 8 Eylül 1999 tarihinden sonra 5434 sayılı Kanun kapsamında çalışmalarına devam edenlerin yaş sınırı ile bağlı olmaksızın erkekler için 25 yıl hizmet süresi ve 9000 kadınlar için 20 yıl hizmet süresi ve 7200 prim gün tamamlamaları halinde emekliliğe hak kazanmalarını sağlayan önerge idi.

Bu önergelerden dokuzuncusu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na Geçici madde eklenmesi suretiyle kadınların ilk doğum yaptığı tarihin sigorta girişlerinin 1. günü olarak sayılmasını sağlayan önerge idi.

Bu önergelerden onuncusu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'na Geçici madde eklenmesi suretiyle 2007 yılında yürürlüğe giren 5620 sayılı Kanunla geçici işçi pozisyonlarında çalıştırılanların sözleşmeli personel kadrosuna o dönem itibarıyla 6 aylık hizmeti olmadığı için geçirilemeyen 600 civarındaki işçinin zorunlu emekliliğinin önlenmesine yönelik önerge idi.

On önerge de komisyonda görev yapan çoğunluk partisi milletvekilleri ve çoğunluk partisini destekleyen 4. partinin milletvekillerinin oylarıyla reddedilmiştir.

Sonuç olarak; Yetersiz dengesiz, kısıtlı bulduğumuz ve yeni haksızlıklara yol açan bu teklifi geçmiş dönemde oluşan bazı mağduriyetleri giderdiği için desteklemekle birlikte, yukarıdaki bölümlerde yer alan eleştiri ve kanaatlerimizi de saklı tutuyoruz.

Bülent Kuşoğlu
Ankara

Abdüllatif Şener
Konya

Mehmet Bekaroğlu
İstanbul

Kamil Okyay Sındır
İzmir

Emine Gülizar Emecan
İstanbul

Cavit Arı
Antalya

Süleyman Girgin
Muğla

MUHALEFET ŞERHİ

Genel Değerlendirme

Kapitalizmin küresel ölçekte neoliberalizm olarak bilinen yeni yapılanma süreci ile birlikte emek ve istihdama yönelik politikalar, Türkiye’de 80’li yıllardan itibaren adım adım uygulanmaya başlamıştır. Neoliberal politikalar AKP döneminde hız kesmeden devam etmiş, özellikle AKP’nin 21 yıllık iktidarı süresince emek ve istihdama yönelik gerçekleştirilen yasal düzenlemeler, neoliberal düzenlemelerin devamı niteliğinde olmuştur. Neoliberal politikalarla emeğin sermaye çıkarlarına göre yeniden konumlandırılmasına ve biçimlendirilmesine dayanan bu süreçte kuralsız, esnek, güvencesiz ve örgütsüz çalışma kural haline getirilmiştir. AKP’nin yeni emek rejimi; esnek, güvencesiz ve kuralsız çalışma biçiminde emekçilerin çalışma süresini, ücretini tamamen işverenin insafına bırakmış durumdadır. Emekçilerin kendi emeği üzerinde hiçbir söz söyleme hakkı yoktur. AKP’nin çalışma hayatına dönük müdahalesi sadece aktif olarak çalışan emekçilere dönük olmamıştır. Emekçiler yıllarını, alınterlerini vererek emekliliklerine dair hak kazanmışlardır. Ancak AKP iktidarı bu hakları da emekçilerin aleyhlerine kullandığı politikalar uygulamıştır.

AKP’nin 21 yıllık iktidarı süresince emekli olma hakkı sermayenin daha fazla kar elde hırsına kurban edilerek ortadan kaldırılmıştır. Bu süre zarfında kamuoyunda Emeklilikte Yaşa Takılanlar (EYT) olarak bilinen ve sayıları milyonları bulan kesimler 21 yıllık süreçte emekli olamama sorunuyla karşı karşıya kalmıştır.

EYT sorunu 1999 yılında yürürlükte olan Sosyal Sigortalar Kanununda yapılan değişiklikle ortaya çıkmıştır. 4447 sayılı Kanunun 8 Eylül 1999 tarihinde yürürlüğe giren hükümleri ile emeklilik için belirli prim gün sayısını / sigortalılık süresini / hizmet yılını doldurma şartı yanında, yaş şartı tekrar getirilmiştir. Bu değişiklik öncesinde 18 yaşında sigortalı işe başlayan emekçi kadın 38, erkek ise 43 yaşında sadece 5 bin gün prim ödemesi karşılığında emekli olabiliyorken, 8 Eylül 1999 tarihinden bir gün sonra işe başlayan

emekçiler 25 yıl sigortalılık süresi 55 yaş ve 5 bin 750 gün prim ödeme şartıyla emekli olabilmek durumuna düşmüştür.

AKP iktidarı dönemi olan 1 Ekim 2008'de yürürlüğe giren 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun getirdiği en önemli değişikliklerden biri emeklilik yaşlarının yeniden belirlenmesine ilişkindir. Buna göre, 5754 sayılı kanun ile değiştirilmiş şekliyle 5510 sayılı kanunda kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren işe başlayanlar için emeklilik yaşı kadın ise 58, erkek ise 60 yaş olarak uygulanacaktır. Bu çerçevede hali hazırda yeni işe başlayan erkek sigortalı 60, kadın sigortalı ise 58 yaşında emekli olabilmektedirler. Aynı şekilde 2035 yılına kadar işe girecek olan sigortalılar da aynı yaşlarda emekli olabileceklerdir. Fakat 2036 yılından itibaren işe girecek olan sigortalıların ise her yıl kademeli olarak emeklilik yaşları artacaktır. Buna göre, 2048 yılında işe başlayan sigortalıların kadın-erkek ayrımı olmaksızın ancak 65 yaşında emekli olmaları mümkün olmaktadır. Bir diğer önemli değişiklik ise prim ödeme gün sayılarına ilişkindir. Bu çerçevede sigortalılara en az 9000 gün malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primi bildirilmiş olması şartıyla yaşlılık aylığı bağlanmaktadır. Bununla birlikte kanunun ilgili maddesinde bir istisnai hüküm yer almakta olup, buna göre bir işverene hizmet akdi ile bağlı olan çalışanlar (eski adıyla SSK'lılar) için prim ödeme gün sayısı 7200 olarak düzenlenmiştir.

EYT'ye Çözüm Beklerken AKP'den Yeni Bir Sorun; Emeklilikte Prime Takılanlar

EYT sorunu, AKP hükümetleri tarafından görmezden gelinmiş hatta emekli olma hakkı bir nevi ortadan kaldırılmıştır. Bu süre zarfında emekliliğin bir hak olduğu bilinciyle EYT sorunundan kaynaklı olarak mağdur olan emekçiler büyük bir mücadele ve özveri ile örgütlenerek kamuoyunda önemli oranda gündem olmayı başarmıştır. EYT mağduru emekçilerin, örgütlü mücadeleleri AKP iktidarı üzerinde her ne kadar baskı oluştursa da AKP Genel Başkanı Erdoğan, EYT sorununun bir sorun olmadığını ve bu sorunun çözümü için ne pahasına olursa olsun herhangi bir adım atmayacaklarını bir çok defa dile getirmekten kaçınmamıştır. Fakat AKP'nin neoliberal politikalarına bağlı olarak son yıllarda girdiği ve derinleştirdiği ekonomik krize bağlı olarak önemli oranda oy kaybetmesi, ve hali hazırda 2023 yılında gerçekleştirilecek seçimlerde kaybetme telaşı EYT sorununun zorunlu olarak gündeme gelmesine neden olmuştur.

2 Şubat 2023 tarihinde TBMM Plan Bütçe Komisyonuna "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname" başlığıyla

gelen EYT, AKP iktidarı tarafından seçim malzemesi olarak kullanılmak amacıyla çok dar kapsamda ele alınmıştır. Dolayısıyla EYT bağlamında Plan Bütçe Komisyonuna getirilen kanun, EYT mağduru emekçilerin bir kısmının sorunları çözülüyor gibi görünse de aslında birçok mağduriyetin devam edeceğini göstermektedir. Açık bir şekilde Emeklilikte Yaşa Takılanlar yerini Emeklilikte Prime Takılanlar'a bırakarak AKP iktidarının çözümü esas almadığı, sorun ve mağduriyetlere yeni sorunlar ve mağduriyetler eklediği ortaya çıkarmıştır.

İktidarın kamuoyuna açıkladığı EYT düzenlemesine göre EYT'lilerin aylıkları eski sisteme göre bağlanmayacaktır. Bu durum, beraberinde geçim sıkıntısını gündeme getirdiği için 1999 yılı sonrası çalışanların özlük haklarının ortadan kalkmasına bir çözüm getirmemektedir. Yine, EYT düzenlemesinin AKP iktidarı tarafından 2022 aralık ayı yerine 2023 yılına bırakılması, emekli aylıkların daha düşük güncelleme katsayısının uygulanmasıyla emekli olacakların açlık sınırının çok çok altında emekli aylığına mecbur kalmalarına neden olmuştur. AKP iktidarının yaklaşık bir yıldır EYT düzenlemesini getireceğini ve 5 bin prim gün sayısının geçerli olacağına dair açıklamaları dolayısıyla milyonlarca emekçi 5 bin gün prim sayısını doldurmak amacıyla önemli borçlanmışlardır. Fakat EYT düzenlemesinin mevcut hali AKP iktidarının kamuoyu ile paylaştığı 5 bin prim gün sayısının aksine 5 bin 750 ile 5 bin 975 prim koşulu olarak getirilmesi, borçlanan emekçileri önemli oranda zor durumda bırakmıştır.

2/4914 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, Çalışma Bakanı'nın EYT tartışmasında, ikna edici bir üslupla "prim koşulu değişmeyecek(!)" sözlerinin dahi yutulduğu son derece malul bir düzenlemedir.

Halkların Demokratik Partisi olarak bizlerin TBMM'ye sunulacak düzenlemenin "Emeklilikte Yaşa Takılanları, Emeklilikte Prime Takılanlar yapacağı" yönündeki tespitine karşılık Çalışma Bakanı Vedat Bilgin; 11 Aralık 2022 tarihli Plan Bütçe Komisyonu görüşmelerinde, "Prime takılanlar olmayacak neden olmayacak? Çünkü o günkü yani 8 Eylül 1999 öncesi prim gün sayısı şartını değiştirmiyoruz. (...) Kötü senaryoları kafanızdan silin, öyle bir şey yok! (...) Dediğim gibi 2 şartı kaldırmıyoruz; prim gün sayısı ve yıl sayısı" demiştir. Oysa EYT düzenlemesi, 8 Eylül 1999 öncesi geçerli olan 5 bin olan prim ödeme gün sayısını, 5 bin 975 güne kadar çıkarmaktadır. Aralık 2022'den bu yana süren EYT düzenlemesi tartışmasında, Çalışma Bakanı'nın son derece net bir tavırla "prim gün sayısı şartını değiştirmiyoruz" sözü, 5 bin prim gün sayısı hesabıyla "borçlanma" hakkından faydalanmak isteyen binlerce yurttaşımızın elindeki

avucundaki birikimi seferber ederek, kredi çekerek, gerekirse borç alarak prim gün sayısını tamamlamaya çalışmasıyla sonuçlanmıştır. Bugün getirilen düzenlemenin, prim gün koşulunu 5 bin 975 güne kadar çıkarması borçlanma yoluyla emekli olmaya çalışan yurttaşlarımızın ağır biçimde mağdur olmasına sebep olmuştur.

Plan Bütçe Komisyonu'na son dakika sunulan Yasa teklifinin etki analizi bu bakımdan yanlış hesaplama ile maluldür. Zira yapılan etki analizinde, düzenlemesi ile toplamda yaklaşık 5 milyon, 2023 yılı içinde ise 2 milyon 250 bin kişinin emekli olacağı belirtilmektedir. Ancak, mevcut düzenlemedeki prim şartı koşulu nedeniyle, emekli olmayı bekleyen fakat prim koşuluna takılan en az 1 milyon yurttaşımız için emeklilik yine hayal olacaktır.

İntibak sorunu çözülmüyor!

AKP'nin sunduğu bu teklifte, Aylık Bağlama Oranları ve Güncelleme Katsayısına ilişkin, emekçilerin hakkını hakkaniyetli biçimde almalarını sağlayacak intibak düzenlemesinin esamisi okunmuyor. EYT düzenlemesi, milyonlarca emekçinin yana yakıla talep ettiği intibak hakkını yerine getirmiyor.

EYT'lilere "en düşük emekli aylığına talim et" deniliyor!

İktidarın EYT kanun teklifi, emekli maaşlarında ciddi eşitsizlikler yaratan ve EYT'lilerin temel taleplerinden olan aylık bağlama oranları ve güncelleme katsayılarının değiştirilmesi konusunda hiçbir düzenleme içermemektedir. Güncelleme Katsayısı ve Aylık Bağlama Oranlarına dokunulmaması yani gerekli düzenlemenin yapılmaması, milyonlarca emekli için daha düşük maaş anlamına gelecektir. EYT düzenlemesi kapsamında emekliliğe hak kazanabilecek milyonlarca yurttaşımız, en düşük emekli maaşı olan 5 bin 500 TL'ye mecbur bırakılmış olacaktır.

Eğer 1999 öncesinde geçeli olan aylık bağlama oranları sağlansaydı, bugün aylık bağlanacak EYT'liler yaklaşık 12 bin TL alacaklardı. Oysa bugün, aylık bağlama oranlarına gerekli güncellemeyi yapmayan iktidar, EYT'lilere en düşük emekli aylığına talim et demiş olmaktadır.

Stajyer ve çıraklık yapanların emeklilik hakları yok sayılıyor!

Staj ve çıraklık başlangıcının sigorta başlangıcı sayılmasını talep eden yaklaşık 1,5 milyon yurttaşımız bu düzenlemede adeta yok sayılmıştır. Bilindiği üzere, çok erken yaşlarda stajyer ve çırak olarak çalışmaya başlayan emekçiler,

ülkemizde ne yazık ki en ağır koşullara ve güvencesizliğe mağdur bırakılan emek grupları arasındadır. EYT'liler içinde ciddi bir sayı oluşturan, geçmişte stajyer ve çırak olarak çalışmaya başlamış ve işe giriş tarihlerinin sigorta başlangıç tarihi sayılmasını bekleyen yurttaşlarımızın düzenlemede kapsam dışı bırakılması, ağır bir adaletsizlik anlamına gelmektedir.

1999 depreminde mağdur olanlar bir kez daha mağdur ediliyor!

Sunulan EYT düzenlemesinde miladın 8 Eylül 1999 olarak kabul edilmesi ile 1999 yılında gerçekleşen depremlerde ağır kayıplar yaşayan, günlük hayatları ciddi biçimde kesintiye uğrayan ve sigortalılık başlangıcı geç yapılan yurttaşlarımızı bir kez daha mağdur edecektir. Düzenlemedeki bu büyük eksiklik, iktidarın EYT konusunda adil bir çözümden ne denli uzak olduğunu açık göstermektedir.

Kademeli emeklilik sistemine ilişkin düzenleme bu teklifte yer almıyor!

“Mezarda emeklilik” sistemini getiren AKP iktidarının, emeklilik haklarının zamanında ve eksiksiz sağlanması konusuna nereden yaklaştığı, söz konusu EYT Kanun Teklifinde çok açık şekilde ortaya konmaktadır. Tüm çalışanlara dönük bir iyileştirme talebiyle dile getirdiğimiz 1999 öncesi olduğu gibi 3600 prim günü ve 15 yıllı kademeli emeklilik sisteminin tekrar sağlanması konusu ne yazık ki teklif sahibi iktidar temsilcileri tarafından duymazlıktan gelmektedir.

Sigortalılık başlangıcı 1 gün sonra yapılan, emeklilik için 17 yıl beklemek zorunda bırakılıyor!

Söz konusu düzenleme ile prim gün sayısını sağlayan ve 8 Eylül 1999 tarihinde sigorta başlangıcı olan bir kişi 43 yaşında emekliliğe hak kazanabilirken, aynı yılın 9 Eylül tarihinde sigorta başlangıcı yapılan kişi 60 yaşında emekli olabilecektir. Düzenlemede sigorta başlangıç miladının 8 Eylül 1999 olarak kabul edilmesiyle ciddi bir hakkaniyet sorunu doğmaktadır. Kanun teklifinde düzenlenen 8 Eylül tarihinden bir gün sonra yani 9 Eylül’de sigorta başlangıcı yapılan bir emekçi, emekliliğe hak kazanmak için 17 yıl beklemek zorunda bırakılmaktadır. Emeklilikte kademeli geçiş sağlanarak, emeklilik konusunda adaletli bir çözüm yaratılması iktidarın planları arasında yer almamaktadır. Görünen o ki, AKP iktidarı hep savunduğu “mezarda emeklilik” şiarına hala sıkı sıkıya bağlıdır.

Bağ-Kur'luların prim gün sayısı eşitsizliği ve tescil talepleri görmezden geliniyor!

Sigortalılarda 5000 gün, memurlarda 7200 gün olan prim gün sayısı koşulu, Bağ-Kur'lularda 9000 bin gün olarak uygulanmaktadır. Emeklilik hakları bakımından prim gün sayısı şartları üzerinden ciddi bir eşitsizlik söz konusudur. Bağ-Kur'lular açısından adaletsizliğe yol açan bu durum, adil bir düzenleme ile ortadan kaldırılmalıdır. Ancak söz konusu kanun teklifinde, Bağ-Kur'lu EYT'lilerin maruz kaldığı bu adaletsizliği gidermek adına bir düzenleme yer almamaktadır.

Bağ-Kur'lular, uzun yıllardır, 2008 yılı öncesinde olduğu gibi geçmişe dönük tescil haklarının sağlanmasını ve EYT kapsamında emekliliğe hak kazanabilmeyi talep etmektedir. Ancak sunulan EYT düzenlemesi Bağ-Kur'lu yurttaşlarımızı yok saymakta ve tescil hakları kendilerine iade edilmemektedir.

AKP'nin "EYT oyalamacası", EYT'lilerin maaşlarından eksiltiyor!

EYT düzenlemesinin, bir "oyalamaca" ile yaklaşık 3 ay geç sunulması sonucunda EYT kapsamında emekli olacak yurttaşlarımız daha az maaş almaya mecbur bırakılacaktır. İktidar ve küçük ortağı kamuoyuna ilan ettiği gibi 2022 yılı Aralık ayında bu düzenlemeyi getirseydi, EYT'li olarak emekli olan yurttaşlarımız 2 bin liraya varan farklarla daha fazla maaş alabilecekti. Bu anlamda, EYT düzenlemesi yasalaştığında, maaş hesaplaması ve ödemesi 1 Ocak itibarıyla yapılmalı ve EYT'lilerin hesabına yatırılmalıdır.

HDP olarak, en adil ve kapsamlı çözümün sağlanması için mücadele ediyoruz!

İlk günden itibaren EYT mağdurlarının çözüm arayışlarına ses olan partimiz adına, milletvekillerimiz tarafından, EYT mağduriyeti hakkında Yazılı Soru ve Araştırma Önergeleri, EYT sorununun adil ve kapsamlı çözümünü sağlayacak Kanun teklifleri sunulmuştur. Araştırma Önergelerimiz AKP-MHP milletvekillerinin oylarıyla reddedilmiş, kanun tekliflerimiz ise Komisyonunda görüşülmemiştir. AKP'nin hazırladığı EYT düzenlemesinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmeleri sırasında, milletvekillerimiz tarafından söz alınarak talep edilen; EYT konusunda, çözüm niteliğindeki kanun tekliflerimizin komisyon gündemine getirilerek, teklif kapsamına dahil edilmesi önerisi de ne yazık ki kabul edilmemiştir.

İktidarın EYT düzenlemesi Plan Bütçe Komisyonunda görüşülürken;

- EYT miladının 31 Aralık 1999 olarak kabul edilmesi ve bu sayede 1999 depremlerinden etkilenen, sigorta girişleri yapılamayan yurttaşlarımızın EYT kapsamına alınması,
- En düşük emekli maaşının 8 bin 500 TL'ye çıkarılması,
- Stajyerlik ve çıraklık başlangıcının sigorta başlangıcı sayılarak, geçmişe staj ve çıraklık yapmış yurttaşlarımızın EYT kapsamında emekli olmalarının sağlanması,
- Aylık Bağlama Oranlarının güncellenerek emekli aylıklarında iyileştirme sağlanması ve eşitsizliklerin giderilmesi,
- Güncelleme katsayısı/refah payının yüzde %30'dan %100'e yükseltilerek emekli aylıklarındaki enflasyon kaybının giderilmesi

amacıyla sunduğumuz öneriler de AKP-MHP milletvekillerinin oylarıyla reddedilmiştir.

Görünen o ki AKP iktidarı, milyonlarca EYT'linin mağduriyet ve çözüm beklentilerini sadece "seçim yatırımı" olarak görmekte ve çözülmemiş sorun alanları bırakarak yurttaşlarımızı mağdur etmeye kararlıdır.

Halkların Demokratik Partisi Olarak, EYT konusunda en adil ve kapsamlı çözümün sağlanması adına mücadele etmeye ve milyonlarca EYT'li yurttaşımızın haklı taleplerinin yerine getirilmesi adına ses yükseltmeye devam edeceğiz.

Halkların Demokratik Partisi olarak EYT sorununu nasıl çözeceğiz?

- Emeklilik sisteminde adaletli ve kapsayıcı yapısal reform yapacağız.
- EYT miladının 31 Aralık 1999 sayılmasını sağlayacak ve 1999 depremlerinde mağdur olan yurttaşlarımız için emeklilik yolunu açacağız.
- Staj ve çıraklık yapmış yurttaşlarımızın işe giriş tarihlerini, sigorta başlangıç tarihi sayacağız.
- Bağ-Kur'lu çalışanların tescil haklarını iade edeceğiz.
- Tüm çalışanları etkileyen prim gün koşulundaki eşitsizlikleri gidereceğiz.
- "Mezarda emekliliği" ortadan kaldıracacağız, kademeli geçiş sağlayan emeklilik sistemini getireceğiz.

- İntibak düzenlemesi yapacak; Aylık Bağlama Oranını güncelleyecek, Refah Payını %100'e yükselteceğiz.
- En düşük emekli aylığını ilk elde 8 bin 500 liraya yükseltecek ve yılda iki kez artışla güncelleyeceğiz. Emeklileri geçinemediği için çalışmak zorunda kalmayacakları bir aylığa kavuşturarak, istihdamda gençlerin önünü açacağız.

Rıdvan Turan
Mersin

Garo Paylan
Diyarbakır

Dirayet Dilan Taşdemir
Ağrı

MUHALEFET ŞERHİ

(2/4914) esas numaralı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi 30.01.2023 tarihinde Esas Komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu Tali Komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu olmak üzere 2 farklı komisyona havale edilmek üzere TBMM Başkanlığına sunulmuş olup 02.02.2023 tarihinde sadece Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmüştür.

Teklif;

1. 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu,
2. 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında düzenlemeler ve değişiklikler içermektedir.

Teklif yürürlük ve yürütme maddeleriyle birlikte 4 madde şeklinde komisyon aşamasını tek günde tamamlamıştır.

Usul Üzerine Değerlendirmeler

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu yaklaşan seçimlerin telaşı ve tedirginliği altında Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısını kendi kampanya sürecinin bir aracı haline getirmekte ve bu doğrultuda parlamentomuzun kural, kaide ve geleneklerini hiçe sayan bir siyasi duruşu hâkim kılmaya çalışmaktadır. İktidar grubu Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilen kanun tekliflerini milletvekillerinin inceleme ve analiz etmesine imkân bırakmadan genel kurul görüşmeleri safhasına geçirmektedir.

TBMM İç Tüzüğü'nün 23'üncü maddesi "Tali komisyonlar, işin kendilerini ilgilendiren yönü veya maddeleri üzerine görüş bildiren komisyonlardır." hükmünü açıkça emretmektedir. Ancak iktidarın gündeme alınan kanun tekliflerini acele kanunlaştırma tercihi nedeniyle tali komisyonlarda görüşme yolu devre dışı bırakılmaktadır. Tali komisyonlarda görüşmelerin yapılması alanında uzman milletvekillerinin konuyu etraflıca tartışmaları açısından önemlidir.

Teklifin etki analizinin bazı rakamları net barındırmadığı görülmüştür. İktidar grubu tarafından sözlü dile getirilen bazı rakamlar etki analizini etkisizleştirmiş ve ilgili bakanlıkların koordine şekilde çalışmadıklarını gün yüzüne çıkarmıştır. Tekliflerin olası sonuçlarının değerlendirilmesine yönelik etki analizinin eksiksiz ve tüm argümanları içeriyor olması yasama sürecinin kalitesini artıracak ve tekliflerden beklenen amacı olumlu yönde etkileyecektir. Etki analizlerinin komisyon esnasında dağıtılması ve komisyon üyelerinin takdirine sunulması teklifi sorunlu ve etkisiz kılan bir boyuta sürüklemektedir. Düzenleyici etki analizleri teklifin görüldüğü esnada değil, teklifin meclisimize havale edildiği esnada dağıtılmalı ve komisyon üyelerinin incelemelerine imkan tanınmalıdır.

Diğer bir husus ise iktidarın hızlıca kanunlaştırma yolundan vazgeçmiyor olmasıdır. Bu kanun teklifinde de iktidar grubunun bir gelenek haline getirdiği bu yöntem işletilmiştir. Teklif 30 Ocak Pazartesi günü Başkanlığa havale edilmiş ve 2 Şubat Perşembe günü komisyon gündemine alınarak aynı gün komisyon sürecini tamamlamıştır. Hızlı, toplumun taleplerine uzak ve istişareye kapalı bir yasama faaliyeti gerçekleştirme anlayışı kaliteli, etkili ve verimli bir kanun yapım süreci inşa edemeyecektir.

İYİ Parti Grubu, toplumun tümünün temsili ve devletimizin etkin işleyişi açısından; istişare ve müzakere etmenin önemini daima vurgulayan ve milletimizin lehine, menfaatine ne olursa destekten kaçınmayan siyasi tavrı meclisimizde hâkim kılmayı ilke edinmiştir. Bu teklifin milyonları ilgilendiren bir konuyu içerdiği ve siyaset kurumunun tüm taraflarıyla müzakere etmeye hazır olması gerektiği grubumuz tarafından dile getirilmiştir. Ancak iktidar grubu milletimize hizmet etmenin gayreti ve sorumluluğundan uzaklaşan bir anlayışı sahiplenerek muhalefetin, sivil toplumun ve vatandaşlarımızın taleplerine kulak kapatmayı tercih etmiştir.

Tekliflerin komisyon aşamasında müzakere edilmesine yeterince imkân sağlanmaması, uzmanlardan ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden yeterince bilgi alınmaması meclisimizi milli iradeyi temsil etme asaletinden uzaklaştırmaktadır.

Teklifin Tümü Üzerine Değerlendirme

Kanun teklifi uzun süredir beklenen ve iktidar tarafından uzunca bir süredir de reddedilen Emeklilikte Yaşa Takılanlar olarak kamuoyunda yer bulmuş “EYT” sorununa ilişkindir. Bilindiği gibi kamuoyunda “Emeklilikte Yaşa Takılanlar” diye anılan vatandaşlarımız normal sigortalılık süresini doldurmuş ancak çalışma yaşlarının sonuna

gelmedikleri için emekli olamamıştır. Bu mağduriyet, iktidarın ülkemizi getirdiği ekonomik ve toplumsal refah seviyesiyle iyice gün yüzüne çıkmıştır.

Sorunun çözümünün toplumun bütün kesimlerinin bir araya gelip bir çözüm seti çıkarmasıyla gerçekleşeceği ve bu türde gerekli çalışmalar yapıldığında mağduriyetlerin giderilmesi için birçok alternatif yolun üretilebileceği de vurgulanmıştır. Ancak iktidar sorunun çözümüne odaklanmak yerine seçimi hedef olarak EYT’li vatandaşlarımızı istismar etmeyi tercih etmiştir.

EYT’li vatandaşlarımız uzun bir süredir kararlılıkla mücadelelerini sürdürmektedir. Bu süreçte iktidar temsilcileri bu sorunu görmezden gelmiş, EYT mağdurlarını dışlamış ve hatta Cumhurbaşkanı tarafından “seçim kaybetsek de ben bu işte yokum” açıklaması yapılmıştır. Yaşanan süreçte Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener 2018 yılından bu yana birçok konuşmasında ve Türkiye Büyük Millet Meclisi zemininde "Emeklilikte Yaşa Takılanlar" problemini net olarak gündeme getirmiş ve çözeceklerini ifade etmiştir.

24 Ekim 2018 tarihinde EYT’li vatandaşlarımızın bu sorununun çözüme kavuşması için TBMM Genel Kurulunda araştırma komisyonu kurulmasına yönelik sunduğumuz önergemiz Cumhur İttifakı tarafından reddedilmiştir.

Daha sonra Genel Başkanımız Sayın Meral Akşener ve partimizin yetkili organlarınca bu sorunu çözüme kavuşturacağımız defalarca dile getirilmiştir. Mayıs 2022 tarihli EYT Çözüm Planımız kamuoyu ile paylaşılmış ve sorunun mağdurları tarafından büyük ilgi ve beğeni toplamıştır. Çünkü sunduğumuz plan, sorunu tüm yönleriyle ele alıp, kimseyi açıkta bırakmayan, sosyal güvenlik sisteminin dengesini koruyan bir plandır.

AK Parti ise EYT sorununun kendi iktidarlarından önce doğduğunu birçok mecrada dile getirmiştir. Ancak şu bir gerçektir ki AK Parti iktidarı 20 yıldan uzun süredir devam eden iktidarında bu sorunu çözmek için seçim sathına girilene kadar hiçbir adım atmamıştır. Hatta bu soruna sırt çevirmiş ve “çift dikiş” olarak görmüştür.

Bugün ise yeni bir seçim kazanma şansı kalmayan iktidar, yıllardır görmezden geldiği bu sorunu çözmek için adım atmıştır. Bunu yaparken, tarafımızca ortaya konulan çözüm planını dikkate almadığı görülmektedir. Çünkü çözüm olarak sunulan bu kanunda da yaş sorunu yerine prim sorunu getirilmektedir. Birçok vatandaşımız bu teklife göre 5.975 prim gün sayısını tamamlayamadığı için mağdur edilecektir.

İktidar Seçim Uğruna EYT Mağduriyetini İstismar Etmektedir

2023 bütçe görüşmeleri sürecinde 11 Kasım 2022 günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Vedat Bilgin tarafından 5000-5400 prim günü şartı dile getirilmiş ve bu sorunun çözümüne yönelik yasal düzenleme hazırlıklarının başladığı ve kısa zamanda hayata geçirileceği vurgulanmıştır.

28 Aralık 2022 Pazartesi günü Cumhurbaşkanı tarafından içeriği muğlak, kapsamının ne olduğu belirsiz bir “müjde” verilmiş sonrasında aradan geçen 1 ayda hiçbir bilgilendirme yapılmadığı, kaç kişinin bu hakka ulaşma talebinde olduğuna dair net bir sayımın yapılmadığı, kayda değer bir dokümantasyonun bulunmadığı kamuoyunun malumu olmuştur.

İktidar tarafından yapılması gereken, kaç kişinin bu mağduriyeti yaşadığı, maliyeti, ödenen prim miktarı gibi verileri incelemek ve gerek siyasi partilerle gerekse kamuoyuyla paylaşarak çözüm üretmek için ivedilikle bir girişimde bulunmaktır. Ancak 28 Aralık günü Cumhurbaşkanının açıklamaları sonrası iktidar EYT'nin kapsamını belirtmeyerek sürpriz bir kanun teklifi ortaya çıkarmış ve “Emeklilikte Yaşa Takılanlar” artık “Emeklilikte Prime Takılanlar” haline getirilmiştir.

Vatandaşlarımız 28 Aralık günü yapılan açıklamanın akabinde, 1 Ocak 2023 itibarıyla borçlanma tutarlarında yüzde 54,66 oranında artış kaynaklı mağduriyet yaşamamak adına sabahın erken saatlerinden itibaren Sosyal Güvenlik İl Müdürlükleri önünde soğuk havaya rağmen uzun kuyruklar oluşturmuşlardır. Vatandaşlarımız net bir açıklama yapmayan iktidardan kaynaklanan belirsizlikler nedeniyle o tarihte borçlanma yoluyla 5000 prim gününü tamamlayarak bu haktan yararlanmak istemişlerdir. Vatandaşlarımız kredi borcu çekmiş, arabasını satmış, eşinden dostundan borç alarak bu haktan yararlanmanın kapısını açmaya çalışmıştır.

Teklifin hazırlık aşamasında olduklarını dile getiren iktidar milletvekilleri meclisimiz iradesiyle alay edercesine henüz var olmayan bir teklife imza attıkları yönünde sosyal mecralarda paylaşımlarda bulunmuşlardır. İktidar mensubu milletvekilleri boş bir kâğıda EYT yazarak teklifin hazır olduğunu lanse etmeye çalışmışlardır. Bu samimiyetten uzak tavır vatandaşlarımız nazarında devletimizin yönetme iradesinin ve meclisimizin yasama faaliyeti sürecinin getirildiği ciddiyetsizliği ortaya çıkarmıştır.

Teklifin iktidar cenahı içinde birbirinden bihaber ve aralarında koordinasyonun olmadığı Hazine ve Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile AK Parti

Grubu tarafından sonuçlandırılmadığı açıkça görünmektedir. İktidar her fırsatta üstü kapalı 5000 prim günü şartından bahsederken vatandaşlarımız yanıltıldıklarını ve yanlış bilgilendirildiklerini bilmeyerek emekli olacakları hayaliyle gün saymaktaydı.

Teklif Başkanlığa havale edilmeden 1 hafta öncesinde AK Parti Grup Başkanvekili Sayın Yılmaz Tunç tarafından prim günü şartının 5000 gün olacağı dile getirilmiş artık kafalarda soru işaretinin kalmadığı da kamuoyunca paylaşılmıştır. Fakat 30 Ocak Pazartesi günü meclisimize havale edilen teklifin vatandaşlarımızı boşa düşüren bir amaç taşıdığı ortaya çıkmıştır.

Ortada haklı bir talep ve dolaylı olarak milyonlarca vatandaşımızın mağduriyeti varken iktidarın seçim uğruna milletimizi yanıltıcı bir süreç inşa etmesi AK Parti gurubun EYT'li her bir ferdi istismar ettiğinin açıkça göstergesidir. İktidar bu süreci doğru yönetememiş ve kamuoyunu yanıltıcı bilgiler paylaşarak vatandaşlarımızın mağdur olmalarına sebep olmuştur. EYT devletimizin sözüdür ve bu söz yere düşürülmemelidir.

AK Parti ve MHP Milletimize Kulak Vermek Yerine Seçim Ekonomisi Peşindedir

İktidar partisi 2023 Merkezi Yönetim Bütçe görüşmeleri sürecinde EYT için herhangi bir bütçe planlaması yapmayarak EYT'li vatandaşlarımızı seçim sürecinin gidişatına göre bir araç haline getireceğini göstermiştir. Komisyonunda Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından paylaşılan sunuma göre düzenlemenin Mart 2023 döneminde uygulamaya sokulması durumunda SGK'ya maliyetinin 144,7 milyar TL olup; 49,7 milyar TL'lik kamu personeli bütçe etkisi ile birlikte Merkezi Yönetim Bütçesi toplam maliyetinin 194,4 milyar TL olacağı dile getirilmiştir.

AK Parti Grup Başkanvekili Sayın Muhammed Emin Akbaşoğlu ise bütçeye etkisine dair açıklamalarında; SSK'dan 131 milyar TL maliyetle 1 milyon 661 bin kişinin, Emekli Sandığından 55,9 milyar TL maliyetle 496 bin kişinin ve BAĞ-KUR'dan 7,5 milyar TL maliyetle 88 bin 626 kişinin toplamda 2 milyon 250 bin kişinin 195 milyar TL maliyetle emekli olacağını dile getirmiştir. Yine farklı simülasyonlarla emekliliğe hak kazanan kişilerin prim kaybına dönük sistemden çıktığı ve sisteme kimsenin girmediği analiz edildiğinde toplam maliyetin 255 milyar TL'ye ulaşabileceği vurgulanmıştır. Bu maliyetin 2023 bütçesinin kabul edilmesinin ilk ayını yeni doldurduğu bir zamana denk gelmesi ve hazinemizde bu kaynağın nereden karşılanacağını belirsizliği iktidarın kamu mali yönetimimizde disiplinden ve planlamadan giderek uzaklaştığını kanıtlamaktadır. Saray düzeni bütçe hedeflerinden tamamen kopmuş ve 2023 bütçesinde doğru bir projeksiyon ortaya koyamadığını ispatlanmıştır.

Sosyal sigorta sistemimizin bir diğer büyük kaybı da yeterli istihdam alanı oluşturulmadığı için işsiz kalan genç nüfustan alacağı primlerden mahrum kalması. Diğer dünya ülkeleri ile birlikte Türkiye de yaşlanmaya başlamıştır. Fakat Batı toplumu gelişmişliğini, kalkınmasını tamamladıktan sonra yaşlanmaya başladı. Ülkemiz ise gelişmişliği, kalkınmayı tamamlayamadan yaşlanma sürecine girdi. Bu büyük problemin en önemli sebebi de 21 yıllık sürecin sonunda AK Parti'nin yanlış sosyal ve ekonomik politikalarıdır.

Komisyon görüşmeleri sırasında prim gün şartının 5000 olarak teklif metninde yeniden düzenlenmesi gerektiği vurgulanmış ve bu amaçla önerge teklif edilmiştir. Ayrıca 17 Ağustos 1999 yılında meydana gelen depremden kaynaklı sigorta başlangıç bildirgeleri 8 Eylül 1999 sonrasına kalan vatandaşlarımızın bu haktan yararlanmaları amacıyla sigortalılık süresinin başlangıcı gecikenler için birinci fıkrada sayılı kanunların ilgili hükümleri uyarınca yaşlılık veya emekli aylığından yararlanmada geçerli olan tarihin 31/12/1999 (dâhil) tarihi şeklinde değiştirilmesi gerektiği dile getirilmiş ve bu amaçla önerge verilmiştir. Önerge teklifimiz AK Parti ve MHP milletvekilleri tarafından reddedilerek kabul edilmemiştir.

Ayrıca staj ve çıraklık başlangıç zamanının sigortalılık başlangıcı olarak kabul edilmediği görülmektedir. Birçok vatandaşımız 1999'dan önce stajyer veya çırak olarak çalışma hayatına girmişler ancak bu haliyle teklif kapsamının dışında kalmışlardır. Ayrıca askerlik görevini yerine getirmiş vatandaşlarımızdan SSK ve BAĞKUR'lu olanların askerlik borçlanmaları sonucu sigortalılık başlangıç zamanları geriye götürülebilirken Emekli Sandığına bağlı olanlarda bu durum gerçekleşmemektedir. AK Parti sunduğu her teklifte olduğu gibi yeni mağdur gruplar oluşturmaktadır.

Bir diğer sorun ise farklı statülerde prim yatırımlarının mağduriyetinin giderilmemesidir. Sigorta başlangıcı SSK üzerinden olup daha sonra BAĞ-KUR'lu olan vatandaşlarımız primlerinin çoğunu SSK üzerinden yatırmış olmalarına rağmen BAĞ-KUR şartlarına bağlı olup 9.000 gün prim şartına takılmaktadır. Hiç değilse şu ana kadar yatırdıkları primlerin çoğunluğu SSK üzerinden olanların EYT kapsamında 9.000 prim şartını beklemeden emekli olabilmeleri sağlanmalıdır.

Örneğin toplamda 6.000 gün prim yatırmış bir vatandaşımız başlangıçta SSK'lı olarak 4.000 gün prim yatırmış devamında BAĞ-KUR'lu olarak 2.000 gün prim yatırmış olabilir. Bu durumda söz konusu vatandaşımız BAĞ-KUR üzerinden emekli olma şartı olan 9.000 gün primi doldurmak zorunda kalmaktadır. Oysa en kötü ihtimalle dahi 5.975 gün primini doldurmuş, sigorta başlangıç şartını da yerine getirmiştir. Buna rağmen emeklilik için 3.000

gün daha prim yatırması beklenmektedir. 2008'de sosyal güvenlik kurumlarımızın birleştirilmesinden bu yana çözülmesi beklenen bu sorun EYT kapsamında da farklı mağdur vatandaşların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla yeni mağdurların oluşmasına sebep olmadan teklifte bu düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Teklifte bu düzenlemeyle emekli olacak vatandaşlarımıza hangi şartlarda emekli aylığı bağlanacağı da açıklığa kavuşturulmamıştır. Kanunların belirliliği ilkesi çerçevesinde emekli aylıklarının eski mevzuata göre mi bağlanacağı yoksa mevcut mevzuatın mı uygulanacağı bu kanuna dercedilmelidir. Teklifte 1999 yılı öncesindeki bir hakkın teslim edilmesi öngörülmekteyse maaş bağlama oranlarında da 2000 yılından sonrası değil, 1999 yılı öncesi düzenleme esas alınmalıdır.

Yine komisyon görüşmeleri esnasında 4/4/2007 tarihli ve 5620 sayılı Kamuda Geçici İş Pozisyonlarında Çalışanların Sürekli İşçi Kadrolarına Veya Sözleşmeli Personel Statüsüne Geçirilmeleri, Geçici İşçi Çalıştırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun Geçici 1 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca bu statüde çalıştırılan personelin yaşlılık veya emeklilik aylığı bağlanmasına hak kazanacakları tarihte iş sözleşmelerinin tüm yasal hakları ödenmek suretiyle sona erdirileceği hükmünün yürürlükten kaldırılması yönünde önerge teklifimiz AK Parti ve MHP milletvekilleri tarafından reddedilmiştir. Önergemizi reddeden AK Parti ve MHP geçici işçi olarak çalıştırılan bu vatandaşlarımıza zorunlu olarak emeklilik işlemine tabi tutulmalarını reva görmüştür.

Görülmüştür ki AK Parti ve MHP yani Cumhuriyet İttifakı milletimizin dertlerine ulaşmayı değil 14 Mayıs gününün hesaplarını telaş edinmektedir. Siyasal iktidarın gelecek seçimlerde yeniden iktidara gelebilmek için ekonominin araçlarını kendi çıkarları için kullanması ve yönlendirmesi milletimizin malumudur. İktidar kendi seçim hesapları uğruna doğru bir planlama içinde hareket etmeyerek maliye politikalarının seçim ekonomisine alet edilmesinin peşine takılmıştır.

Yıllardır görmezden gelinen ve hiçbir planlaması yapılmayan bu mağduriyetin bütçe disiplini umursanmayarak maliye politikalarımızın seçim ekonomisinin emrine girdiğini ortaya çıkarmıştır. Seçim ekonomisi şeffaflığın, hesap verilebilirliğin arttığı ve demokrasinin gelişmiş olduğu ülke ekonomilerinde tercih edilen bir yol değildir. Bu tür yöntemler ve siyaset etme tarzı demokrasinin fazla gelişmediği, hesap verilebilirliğin ve şeffaflığın olmadığı bir hükümet düzeninin işaret etmektedir.

AK Parti Grubu sundukları Teklife yönelik tespit ettiğimiz ve çözüme kavuşturulabilecek birçok eksiği Genel Kurul görüşmeleri esnasında düzeltmelidir. Sadece seçime yönelik bir çalışma olarak görmemeli ve kapsam dışında kalan sayıca az olan mağdurların mağduriyetini de gidermelidir.

Sonuç itibarıyla;

Yukarıda gerekçelerimizi dile getirdiğimiz üzere milletimiz için en iyiyi aramayı ve en doğruya ulaşmayı daima savunacak olmakla birlikte eksik, yetersiz ve kapsamı dar bir teklif olarak değerlendirsek dahi; teklifi milletimizin beklentisi olarak görüyor ve (2/4914) esas numaralı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifini olumlu karşıladığımızı arz ediyoruz.

Durmuş Yılmaz
Ankara

Muhammet Naci Cinisli
Erzurum

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ KAYSERİ MİLLETVEKİLİ MUSTAFA ELİTAŞ, ÇANAKKALE MİLLETVEKİLİ BÜLENT TURAN, TOKAT MİLLETVEKİLİ ÖZLEM ZENGİN, ÇANKIRI MİLLETVEKİLİ MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU, BARTIN MİLLETVEKİLİ YILMAZ TUNÇ; MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ MANİSA MİLLETVEKİLİ ERKAN AKÇAY, SAKARYA MİLLETVEKİLİ MUHAMMED LEVENT BÜLBÜL VE BÜYÜK BİRLİK PARTİSİ GENEL BAŞKANI ANKARA MİLLETVEKİLİ MUSTAFA DESTİCİ İLE 207 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU İLE 375 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 95- Bu maddenin yürürlük tarihinden sonra aylık bağlanması için talepte bulunanlardan 17/7/1964 tarihli ve 506 sayılı Kanunun geçici 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi, 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Kanunun geçici 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 17/10/1983 tarihli ve 2925 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin (B) bendi ve 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun geçici 205 inci maddesi hükümlerine göre yaşlılık veya emekli aylığı bağlanacak olanlar, söz konusu hükümlerde yaş dışındaki diğer şartları taşımaları halinde yaşlılık veya emekli aylığından yararlanırlar. Bu fıkra esas alınarak geriye dönük herhangi bir ödeme yapılmaz ve geriye dönük hak talep edilemez.

Birinci fıkra kapsamında yaşlılık veya emekli aylığı talebinde bulunarak ilk defa yaşlılık veya emekli aylığı bağlananlardan, yaşlılık veya emekli aylığı talebi nedeniyle işten ayrılış bildirgesi verilenlerin işten ayrılış tarihini takip eden 10 gün içerisinde en son çalışılan özel sektör işyerinde sosyal güvenlik destek primine tabi çalışmaya başlamaları halinde, sosyal güvenlik destek primine tabi çalışmaya başlandığı tarihten itibaren bu Kanunun geçici 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen sosyal güvenlik destek primi işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutar Hazinece karşılanır. Sosyal güvenlik destek primi işveren hissesi indiriminden yararlanan sigortalının işten ayrılması halinde, söz konusu sigortalıdan dolayı bu indirimden tekrar yararlanılamaz. Bu fıkra da yer alan indirimden, bu Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan diğer şartlar sağlanmak kaydıyla yararlanılır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir.”

MADDE 2- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 23 üncü maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesi ile geçici 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının dördüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU İLE 375 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 95- Bu maddenin yürürlük tarihinden sonra aylık bağlanması için talepte bulunanlardan 506 sayılı Kanunun geçici 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi, 1479 sayılı Kanunun geçici 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası, 2925 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (B) bendi ve 5434 sayılı Kanunun geçici 205 inci maddesi hükümlerine göre yaşlılık veya emekli aylığı bağlanacak olanlar, söz konusu hükümlerde yaş dışındaki diğer şartları taşımaları halinde yaşlılık veya emekli aylığından yararlanırlar. Bu fıkra esas alınarak geriye dönük herhangi bir ödeme yapılmaz ve geriye dönük hak talep edilemez.

Birinci fıkra kapsamında yaşlılık veya emekli aylığı talebinde bulunarak ilk defa yaşlılık veya emekli aylığı bağlananlardan, yaşlılık veya emekli aylığı talebi nedeniyle işten ayrılış bildirgesi verilenlerin işten ayrılış tarihini takip eden 10 gün içerisinde en son çalışılan özel sektör işyerinde sosyal güvenlik destek primine tabi çalışmaya başlamaları halinde, sosyal güvenlik destek primine tabi çalışılmaya başlandığı tarihten itibaren bu Kanunun geçici 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen sosyal güvenlik destek primi işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutar Hazinece karşılanır. Sosyal güvenlik destek primi işveren hissesi indiriminden yararlanan sigortalının işten ayrılması halinde, söz konusu sigortalıdan dolayı bu indirimden tekrar yararlanılamaz. Bu fıkroda yer alan indirimden, bu Kanunun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan diğer şartlar sağlanmak kaydıyla yararlanılır. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlık ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından müştereken belirlenir.”

MADDE 2- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 23 üncü maddesinin beşinci fıkrasının ikinci cümlesi ile geçici 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının dördüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

TBMM Basımevi - 2023